

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HJALMAR MATTHIESSEN
BARNDOMSMINDER
FRA FREDERICIA

BARNDOMSMINDER
FRA FREDERICA

VEJLE AMTS AARBØGERS MONOGRAFIER

I

Rasmus Mortensen:

JYSK JÆRN

1940

II

Q. Abitz & Aa. Bredsted:

LITTERATUR OM VEJLE AMT

1945

III

R. Mortensen, V. Topsøe, S. Lindqvist, E. Dyggve & N. Jacobsen:

JELLING, DET GAMLE KONGESÆDE

Festskrift 1955

IV

Axel Johansen:

REALREGISTER OVER VEJLE AMTS AARBØGER 1905—1960

1960

V

Jakob Jakobsen:

THALIA I PROVINSEN

1967

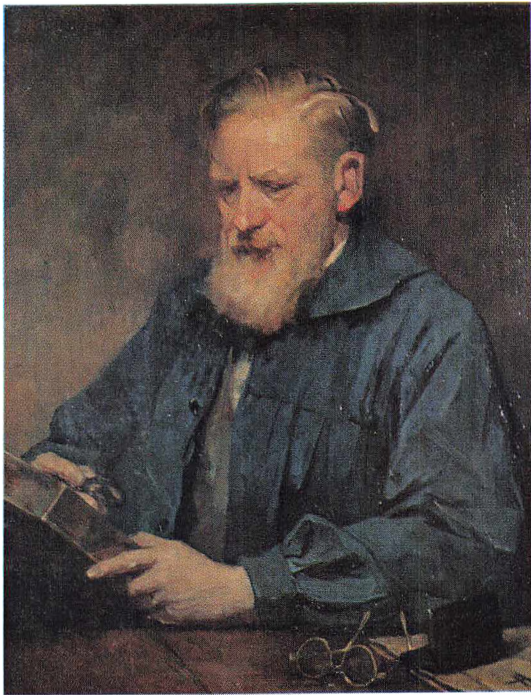
VEJLE AMTS AARBØGERS MONOGRAFIER
udsendes periodevis og gratis til alle medlemmer
af Vejle Amts historiske Samfund
Sælges til ikke-medlemmer i ekspeditionen,
6. Julivej 58, Fredericia (III er udsolgt)

Forordet er skrevet af
museumsinspektør, mag. art.
Sigvard Skov,
Kolding

Noterne er udarbejdet af
afd. maskinmester
Edv. Nissen,
Fredericia

Trykt som manuskript
i facsimile-offset i ca. $\frac{3}{4}$ størrelse:
Vejle Amts historiske Samfund

Bogtryk:
Philips Bogtryk, København.
Konrad Jørgensens Bogtrykkeri A/S,
Kolding

Hjalmar Matthiessen

Hjalmar Matthiessen, malet af Herman Vedel 1938.
(Portrættet findes hos fru Henrikke Matthiessen, Hjalmar Matthiessens
hustru, i dennes hjem på Frederiksberg).

FORORD

Hjalmar Matthiessen blev født i Fredericia 25. maj 1880 som søn af en malermester, og da begge hans bedstefædre boede i samme by og drev samme håndværk, var det ikke underligt, at han fulgte traditionerne og kom i lære i malerfaget. Han bevarede stedse respekten for det håndværksmæssige i gammel forstand, men fandt snart, at farver kunne bruges til flere ting. Tidligt faldt blyanten ham let i hånden og på de ture rundt i byen og omegnen, som han foretog med broderen Hugo, der blev en fremragende kulturhistoriker, dyrkedes nok på broderens foranledning de historiske minder; men for Hjalmar kom snart det maleriske motiv og opfattelsen af det til at gælde lige så meget. Livet igennem var de to i øvrigt meget forskellige brødre nært forbundne. Også Hugo havde adskilligt af kunstnersindet i sig, selv om det ikke just blev i de digte, han skrev i sine unge år, at det fik sit lødigste udtryk. Landet og folket, naturen, poesien, kunsten og historien lærte begge brødrene nøje at kende. Koldinghus, som dog lå tre gammeldags mil fra Fredericias grønne volde, lå indenfor deres fodtures radius, selv om Hjalmar undertiden, distraheret af et kønt motiv på vejen, ikke nåede frem, så Hugo alene måtte dvæle i samlingerne eller drømme i ruinen, der - det var brødrene enige om - tog sig bedst ud i månelys. Det var jo i halvfemsernes år, da ungdommen atter vovede at vedkende sig romantiske stemninger.

Da Hjalmar definitivt havde bestemt sig for kunstnerbanen, forlod

han hjembyen for at søge videre uddannelse i hovedstaden, og med færgen til Strib, der står ud af Fredericia havn, slutter hans nedskrevne erindringer. Vejen gik derefter til Kunstakademiet i København, hvor Matthiessen fik Sophus Vermehren som lærer. Han omtalte ham siden med veneration, men har vist ikke lært særlig meget af den lidet produktive Vermehren. Han brød da også ud og søgte til den skole, der lededes af Harald Foss, som blev hans egentlige lærer. Foss var igen elev af Kyhn og følgelig vel oplært i den gamle, danske landskabstradition, som han i sin skole videregav til sine elever. Matthiessen vedkendte sig gerne arven fra den nationale tradition i dansk malerkunst. Fra 1904 begyndte Matthiessen at udstille på Kunstnernes Efterårsudstilling. Hans talent var ikke af den art, der suverænt banede sig egne veje; men han har malet yderst kultiverede billeder på det grundlag af naturstudium og redelighed i gengivelsen, som for ham var en så væsentlig del af den nationale tradition. Han har f.eks. malet udmærkede landskaber fra Fyn uden at gå de fynske maleres motivverden for nær. Matthiessen var af naturen tilbageskuende og dette i forbindelse med en følelse af, at de maleriske værdier, han bekendte sig til, og som hans pensel passede til, ikke rigtig kunne forenes med de nye strømninger i kunsten, bevirkede, at han mere og mere lagde sin egen kunst til side for at redde og bevare den gamle. Matthiessen havde en levende kærlighed til den gamle kunst, og restaurerings- og konserveringsproblemer havde tidligt fængslet ham. Kontakt med museumsverdenen havde han ikke blot gennem broderen. Selv var han i en årrække den kyndige leder af frimurerordenens museum. Det var derfor et led i en naturlig udvikling, at han i 1936 knyttedes til Frederiksborgmuseet som dettes første malerikonserverator. Her virkede han i femten år, til han efter at have passeret 70-års grænsen gik af i 1951. I denne periode arbejdede han også lejlighedsvis med Rosenborgsamlingens malerier.

Blandt Matthiessens kunstner venner var Hermann Vedel. Som en meget søgt portrætmaler faldt det i dennes lod at fremstille et helt galleri af officielle portrætter. Ind mellem alle repræsentationsportræterne har han helt con amore malet Hjalmar Matthiessen i blå malerbluse. Billedet giver ikke blot den ydre lighed, men også en levende og forstående karakteristik af venen og malerkollegaen. Får billedet ens tanke til at strejfe "Fra Piazza del Popolo" er det ingen tilfældighed. Matthiessen følte sig naturligt knyttet til fortidens kunstnerliv. Af ydre var han høj og statelig, førte sig med naturlig værdighed og strøg med en karakteristisk håndbevægelse det velplejede skæg. Han og hans hustru, fru Henrikke, så gerne gæster i deres smukke hjem, både kunstner venner og yngre museumsfolk, og han forstod da at krydre samtalen med muntre og vel fortalte anekdoter. En tid boede parret i Nyhavn i en hyggelig gammel ejendom, og det morede da Matthiessen ud fra hans dybe fortrolighed med fortiden at finde ud af, hvilke kendte personligheder, der havde boet der, eller var kommet der som gæster.

I erindringerne taler han et sted om malerværkstedets mystik, og når han siden sad med et medtaget gammelt maleri blandt sine renselvædsker og andre remedier, havde han intet imod også at omgive denne syssel med en aura af mystik.

Sjette Julidagen i Fredericia har en stemning, som ikke kendes andre steder. Ved 50-årsfesten tegnede den da ganske unge Hjalmar Matthiessen en række portrætter af de fremmødte veteraner, bedagede gubber, som blev gengivet i et længst glemt tidsskrift. Også sidenhen fejrede Matthiessen på en eller anden måde Fredericias store dag. Fra et af de steder, som besøgende i Fredericia sjældent finder frem til, den jødiske kirkegård, har Matthiessen fremstillet en stemningsbetonet radering i mørke, bøcklinske toner. Men ellers faldt blyanten ham så vel i

hånden. Han var en fin tegner og forstod tillige at værdsætte andres indsats på dette område, hvad der lidt efter lidt førte til, at hans vægge dækkedes med en udsøgt samling af ældre danske tegninger. Han frydede sig over hver ny erhvervelse og var meget nøje med at finde den helt rigtige ramme.

Så kendt af en større almenhed som den yngre og mere iltre broder, Hugo Matthiessen, blev Hjalmar ikke, ønskede det næppe heller; men det var et i mange måder rigt liv, der sluktes, da han 75 år gammel døde i 1955.

Når Vejle Amts Historiske Samfund nu udgiver Hjalmar Matthiessens barndomsminder, sker det med en hjertelig tak til Fredericia havn, som har muliggjort udgivelsen gennem ydelse af et tilskud hertil på 5.000 kr.

Sigvard Skov.

Hjalmar Mathiessen
„Barndoms minder.“

O. Held den Mand, hvis Morgenfantasier
Genlyser smilet i Livets Aftenfred.
Som Trylles ved sin Barndoms Melodier;
Thi Skønheds Sol for ham gik aldrig ned.
Poul Martin Møller.

Til mine tidlige Barndomsminde
hører Lyden fra Klokkene fra den lille,
katholske Sct: Knuds Kirke. De vak-
kede mig om Morgenen, de meldte naar
Middagen var inde, og ved dem sov jeg
ind om Aftenen. Hvor staa endnu den
Dag i Dag Lyden af disse Klokker's oer-
egne, sprøde Klang levende i min Erin-
dring. Kun en eneste Gang i mit Liv,
har jeg hørt Klokker, der i Klangen har
mindet mig om dem, og det var engang
i Lucca i Italien. Der sad jeg en dejlig
Toraarsmorgen paa Byvolden, da plude-
ligt et Par Klokker fra en lille Kirke
i Nærheden begynde at ringe. Det var
den kendte, klare Klang, som her lød
for mig, og vakte i mig en vemodig
Langsøel efter Hjemmet og Barndomsbyen
ved Lillebøls i Danmark. Hvor morgen
i de 8 Dage jeg var i Lucca, sad jeg
paa Volden og lyttede til de hjemlige
Klokke-toner. Og naar jeg nu, som
en gammel Mand, i Tankerne saa
ofte drøber ved hunderne om Barn =

Somsdagene, saa jegner Billedet af den
 Lille Kirke med Taarnet, hvori Skolekerne
 hang, sig tydeligt i min Erindring.
 Taarnet, som jeg daglig havde for Øje fra
 Vinduet, med sit slanke Spis, der endte
 med en forgyldt Vejrhane — en rigtig
 Hane, — som jeg tydeligt kunde se naar
 den straalende i Solen drejede sig efter
 Vinden. Fra Vinduet saa jeg ud over
 „Olaf Rye's Plads“ med Bøgetraerne og
 de to gamle Arkadier, der blomstrede
 saa smukt om Sommeren, med Rød-
 fjørnene, og Kastanjetraerne, som vi havde
 lige uden for Vinduerne. Og kiggede jeg
 ud mod Gothersgade, saa jeg de kampe-
 høje Pyramidepopler som i en Række stod
 foran Pladsen ud mod Gothersgade, de svævede
 og svajede for Vinden naar det blæste,
 og i Fredericia, med de snorlige Gader,
 blæser det altid, indat som Byen er,
 beliggende paa en Odde i Lillebelt. Bag
 Poplerne skimtede jeg lave, gulvkalkede
 Huse. Kiggede jeg den modsatte Vej, saa
 jeg over Pladsen til Prinsessegaden med
 det mærkelige gamle Hus „Tabernaklet“

med sin Svalegang i Gaarden ud mod
Sjallandsgade. Paa Hjørnet af Ryes Plads
og Gothersgade ved en af de gamle
Poper stod der altid om Søndagen en
mærkelig høj, mager og ensom Mand,
aldrig klædt i blaat Lærredstøj med stum=
pede Benklæder, svære, hvide Uldgarns=
strømper og Træsko. I Timevis künde
han staa og se paa de søndagsklædte
Spaderende, men aldrig talte han med
noget. Han optog mig meget. Hvem
var denne mærkelige Mand? Jeg fik
saa at vide, at det var „Syufinger“ han,
som ringede med „de katolske Klokker.“
En Dag da jeg med Mor gik forbi Kir=
ken, saa jeg „Syufinger's“ lange, døvende
Skikkelse med syv Fingre hale i det
lange klokkeres mens klokkerne klæng.
En anden Gadefigur som meget tidligt
fangede min Interesse var „Ding, Ding
Manden“ som jeg kaldte ham, en høj
kraftig Mand med smukt Haar og
ildrødt Ansigt. Paa Hovedet bar han
en guldtræsset Kasket, og under Armen

en stor klokke. Paa Gadehjørnerne standsede han, og med megen Værdighed slog han i et ganske bestemt Tempo nogle Slag med klokken, tog derpaa et Stykke Papir frem, og med høj og drøvende Stemme begyndte han „Herved bekendtgøres,“... hvorpaa fulgte en længere Historie som iivægerligt endte med Borgmesterens Naavn Carl Scharling. Denne „Ding-Dingmand“ havde jeg som meget lille Dreng hørt af, og okal have været meget pudsigt naar jeg efterarbejdede ham. Saa var der Lirkasse-mændene der i min Barndom næsten altid var Veteraner fra 1848-49 og Invalider. De bar stadig Uniform med Strigomedaillen paa Bryttet. Jeg tror, at Fredericia „Mindernes By“ har övet en sørlig Tilbetrækningscene paa disse gamle Krigere, for der var altid Lirekasser i Byen. Blandt disse var navnlig een, der var kendt, og som gæstede Byen gennem mange Aar. Det var

„Manden med Voksenen“ - Ifølge en Plakat paa Lisekassen, var Voksen skudt af under et Slag i 1849. Han var ikke interessant, og jeg spekulerede meget over hvordan man overhovedet kunde indvære en Vase! Han fyldte godt i Vaabenprækten, og havde et Par veldige Bakkenbarder. Disse næsten daglige Lydformemmelser og Jagtlageløer fra Vinduet som jeg kunde høre at se ud af, erod at staa paa Mor's Træskammel, hører til mine tidligste Indtryk. —

Algemmet, som var beliggende oven over min Farfar's Malerværksted, var lille. Oprindeligt var Ejendommen bygget til Værksted, men da Far og Mor skulde sætte Bo, blev den lille Lejlighed paa 1ste Sal indrettet til Dem. Bedstefar havde selv bygget Huset, der var hUIS til Gaden, men Bindingsværk til Gaarden. Det var tydeligt at se, at Bindingsværket stammede fra en ældre Bygning - muligens den der

oprindelig laa der, men som var blevet
skudt ned under Bombardementet 1849.
Vinduerne til Gaarden var i maa og
enkelt af Lem med gamle Hængsler
fra Skodder samt morsomme omaa
Rueder. Huset var det midterste af Bed-
stefar's Tre Ejendomme, og stode op
til Hjørnejendommen der vendte mod
Gøthersgade, hvor min Far's Barndoms-
hjem var, og hvor Bedsteforaldrerne Mathias-
sen boede.

Vort lille Hjem bestod af 3 Værelser
Soveværelse, Dagligstue og "Kabinettet."
De laa i Flugt med hinanden og vendte
alle mod Syd.

Her fødtes jeg den 25 Mai 1880, min
Broder Hugo den 19 Dec: 1881, og min
Søster Dagmar Louise eller "Dine"
som vi altid har kaldt hende den 28
December 1884.

Hjemmet var beskedent, men allige-
vel præget af sin Tids Smag. Der var
lavt til Loftet, og Loftsbjælkerne var
frie og esetræmalede, hvilket øgede

Lunkheden og Flyggen i Stuerne.

For Vinduerne var lange Gardiner prydede med Klünkeborter, ligesom der var „Portières“ for Dørene ogsaa med Klünker. Der var en overflakent Søjle af Træ hvorpaa stod en fersgylt Buste af „Apollon“, andre Søjler sled og ret Drænsrør, som var decorerede i Farver med græske Motiver, og hvorpaa der stod Viftepalmer. —

I „Kabinettet“ — den lille, men fine Stue, hangt Stuplen som var rød, og Møblerne fra mors Eldstue var af Nøddetræ med stærkt grøn Betræk. Paa Væggen hangt 2 Medailloner i Kalipasta indrammede i sorte lakerede Trærammer forestillende „Dagen“ og „Natten“ efter Thorvaldens. Endvidere en Samling Fotografier i smalle sorte Rammer fra Far's næsten seksoaarige Udenlandsrejse gennem Italien, Istrië, Schweiz og Tyskland, desuden nogle Malerier som Far selv havde malet. I „Kabinettet“

Stod ogsaa „Selskabet“ og overpaa det
2 dekorative Glasvaaser med „Makart-
buketter“, d. v. s. Buketter af forskellig
farvede Straa og Ates iblandet Pa-
fjelfejjer. Paa det runde Bord stod
„Opsatsen“ fyldt med Narets Høst af
Fjilekort, altid med et særligt fint
anbragt øverst. I et Hjørne var
„Etagieren“ fyldt med Fotografier og
Smaaaps i Glas og Porcellain.
Væggene var Tapetserede i brogede fran-
ske Tapeter, og Gulvene altid malet
lysegraa Oliefarve.

I Dagligstuen hangte den store ~~Por-~~
cellain Petroleumslampe over det
firkantede Skapbord, hvorved vi
spiste og hvorom vi samlede om
Aftenen. Da vi Børn blev større, ind-
rettedes der i en Sidefløj ud mod Haven
et Par Børnewarelsere og et Pige-kammer.
Vinduerne vendte her mod Gøt, og var
indrammede af en kraftig, storbladet
Uedvend eller „Egeføj“ som vi den-
gang kaldte den. I denne Egeføj;

som dækkede Væggen ud mod Havnen,
var der altid en Mængde Spurveverder,
saa der lød en ustandselig Kvinden.

Thigo og jeg delte Værelse og sov i een
Seng, og naar vi om Aftenen laa
i den, lyttede vi til Suset fra Glets-
strand, eller til de magtige Flugtekræ-
fter ved Færuar og Øfteruuar drog hen
over Fredericia. Hver Morgen Kl: 6
blevtes "Reveillen" oppe i Hovedvæggen
ved Prinsens Port og det høstes over
helle Byen indenfor Voldene, ligesom
"Retraitten" Kl: 10 om Aftenen. Saa
var der Lydene fra Færgerne, deres
Tuden og Klokkeringning i Saageløje,
Togens Fløjten og Støjen fra Bangring-
erne paa Byens store Banegaard.
Alle disse for Fredericia saa karakte-
ristiske Lyde gik ind i mig, saa jeg
jornemmer dem i mig den Dag i Dag.
Mellem Far og Mor og os tre Børn
var der et rørende og inderligt For-
hold.

Far var født den 7 Nov: 1851.

Hans Far var Malermester, og af ham lærte han Malerprofessionen, og rejste efter endt Læretid til København, hvor han arbejdede et Aars Tid, før derpaa ad (~~Rejse~~) begive sig paa den før omtalte 6 aarige Rejse.

I København traf han Albert Winther, som gik paa Malerskole og som ogsaa var fra Fredericia, jævnaldrende og Søn af Malermester J. G. Winther.

De to fulgtes ad til Udlandet. Albert Winther standede i Leipzig, hvor han blev uddannet paa Kunstacademiet, og Far fortsatte Rejsen sammen med en Kollega Chr: Nielsen, der ogsaa var fra Fredericia og havde Lært hos Bedstefar. Samme Chr: Nielsen blev senere Malermester i København og Medindtægger af det store kongl: Hof Malerfirma "Schroeder, Hansen og Nielsen".

Da Far vendte hjem fra Rejsen aflagde han en Visit hos Malermester J. G. Winther for at fortælle om Sønnen Albert og hilse fra ham. Hlev ogsaa han før

første Gang Mor, som da var seksten
Aar.

Mor - Dagmar Cathalie Winther
var født den 30 April 1858.

Hun var saaledes 7 Aar yngre
end Far. Den 6 August 1879, blev
de viede i Trinitatis Kirke, og flyt-
tede ind i den lille, nyindrettede
Lejlighed.

Far var i min Barndom hvad jeg
alt kaldte „en rask Mand“ frisk
og frejdig i sin Opførsel og dygtig
i sit Fag. Der er ikke Tvivl om,
at han tilførte sin Far's Forret-
ning et friskt Pust, som den paa
det Tidspunkt trangte til. Der
vaksede stærkt efter at Far og Mor
havde odt Bo. Men alligevel var
Kaarene i mit hjem meget beskedne
fordi Bedstefar var meget nøjereg-
sunde og sikkert paaholdende
i sin Løn til Far. Bedstefar var
af et kraftigt Temperament. Far havde
arvet hans Sind, men der var

alligevel noget lyst, blødt og barmhjertigt
over Far, som han bevarede hele
sit lange Liv. Af Ydre var Far
middelhøj, ret kraftig og i de yngre
Åar fyldig. Hans Hoved var karak-
terfuldt med stærke nærmest blaa
Øjne, kraftig udviklede Pjenbryn,
en stor fyldig næse, samt en fint:
Tegnet lille Mund.

I de yngre Åar bar han Overskaag,
og i de ældre lagde han sig desuden
Til. Haaret var mørkt blondt
og omükt Lotket. Han havde Fan-
tasi og en udmarkt Evne til at
fortælle om Indtryk og Oplevelser.

Mor var opinket af Byg-
ning med et udtrykfuldt Ansigt.
Panden var høj og fint formet lige-
som hendes næse var omük.

Øjnene milde og alvorlige i Udtryk-
ket, Farven lidt ubestemmelig. I sine
ünge Åar havde Mor et kraftigt
blondt Haar. Der var noget ünde-
ligt

mildt og lysende over Mor, og allige-
vel bødte der i hende en meget
stark Karakter og Vilje. Hjem ejede
var Fortrolighed fra vi var ganske omme
— og him bevarede den gennem hele
sit lange Liv. Med meget smaa
Midler, ved Flid og Sparommelighed
holdt him det lille Hjem oppe, og
opdrog os 3 Børn. Pene var vi altid
i Tøjet, som Mor selv syede. Vi dænge
gik altid i Inatrodøj mørkeblaat om
Vinteren og Kadettøj om Sommeren.
Paa Hovederne bar vi Kasketter med
firkantede Laderskygger, senere med
halvrunde smalle Laderskygger.
I vor tidligste Barndom grasoerede
Bøllehattene, klædelige, bløde Fiedhatte
i stærke Farver graa, hvidrøde og blaa.
De egnede sig nu ikke rigtig for
Fredericia Drenge, fordi de led røg af
Hovedet naar det blaste.

Da jeg var fyldt 6 Aar, kom jeg
i Pøsekokke hos Fk: Rose. Him

var paa det Tidspunkt en gammel
Dame altid indhyllet i et stort graat
Sjal, og med en sirlig, sort Blonde-
kappe der skjulte hendes hvide Haar.
Hun gik altid med Brillen, og hendes
magre Hænder var meget frystede,
ferdi hun sommeitider med sine
Knøer bankede Lærdommen ind i
Hænderne paa os. Vi var nu heller
ikke altid søde imod hende, der
var nogle vilde Krabater imellem.
Selv hørte jeg i min Barndom
til de stille Dreng i Mødsel-
ring til min Broder Hugo, som
narmest maa betegnes som en
erld Dreng. Jeg husker tydeligt den
første Dag Hugo kom til Fr: Rose,
- at han straks gjorde sig værdig
til at komme i Skammetrogen.
Min dybe Forargelse over denne
Skandale, som selvfølgelig aldrig
var overgaaet mig, gav jeg Luff
jer, da jeg kom hjem, idet jeg
til Mor skul have sagt " jeg tankt

paa dig lille Mor - du blizo stod i
Skammekrogen!"

Til at passe Kakkeloonen og gøre rent
i Klasseværelserne havde Thi: Rose
en ældre pæn Kone Madam Kirst.

Hun var gift med en hæderlig gam-
mel Skomager. Hende generede vi
omaa Lømler ved at afsynge en
selvlaved Smadevide

"Skomager, Skomager Kirst!"

"til Helvede kommer du vist,

"der kan du bygge og bo.

"og lappe din Oldemors Sko." -

I Pøgeskolen gik jeg Tre Star
og kom saa op til Oplæsesprøven
paa Fredericia Latin og Realskole,
som jeg bestod og blev optaget som
Elev i første Underklasse.

Søndag Formiddag naar Vejret var
til det, gik Far Tur med os Børn,
og det var altid en stor Oplevelse
for os. Vi gik op til Prinsens
Port, paa Volden, eller ud gennem

Porten forbi den nye Kirkegaard, ned ad en Vej langs gamle Haver og Marker til "det Lille Bondetuis". Et ensomt beliggende straatcekt Hus, som laa umiddelbart foran Voldanlaaset og nær Engene ved Pranservejen i et Dalstrøg mellem 2 Bakker. Paa et bestemt Sted paa Ujens staaende Tar og raabte et eller andet, som Ekkoet fra Bakkerne tydeligt kastede tilbage. Dette Ekko var en Opdagelse fra hans egen Barndom. Det var første Gang vi hørte det, og mærkelig nok havde aldrig oplevet Ekko andetsteds her i landet. Tar fortalte da, og han var en ypperlig Fortæller, at i hans Barndom laa der i Dælen, hvor nu det lille Bondetuis laa - en stor og pragtlig Have med en Sø, hvori der svømmede Svaner, med Lythuse og pragtfulde Frugttræer. Om store Fester fortalte han der var bleven afholdte her.

medens Garnisonens Regimentsmunk
spillede, og fine Damer og Officerer pro-
menerede i Slaven, medens Far og
hans Brødre og mange andre havde
staaet hvor vi nu stod og oet det rige
Eventyr. Dengang tilhørte Slaven en
Patricierfamilie i Byen der hed Bönn-
eche, og som ejede Byens store og
gamle Cigarfabrik.

Vi Boim vi Cyttede til Far's Fortællinger
og i det nu uddørrede Stue hvor engang
Ivanerne flød, og i de sørgelig halvud-
gaaede Rester af vejrbidte gamle Træer,
saa vi tydeligt den ferdoms Glæde
og Herlighed. —

Kom vi op paa Volden paa Bastionen
hvil venstre for Prinsens Port, viste
Far os en Forhøjning i Jordmound
og fortalte, at i hans Drengetid kom
en Bondemand Trakkende ind gen-
nem Prinsens Port med en stor Tyr,
der skulde hie Slagterens. Midt i
Danmarksgade river Tyrren sig løs

vender om og løber tilbage mod
Prinsens Port og op ad Volden til
den Bastion hvor vi nu stod. Paa
sin vilde Jagt havde den farsarsaget
flere Ulykker og adskillig Panik.
Folk styrtede efter den, men holdt
sig klogelig paa lang Afstand.

Blandt de nygærrige var ogsaa Far.
Han saa da, at den Sergent, der var
Vestkommandør i Hovedvægten, hangte
sin Pibe paa Knagen for at tage et
skarpladt Gevar, og ene Mand gaa
op paa Volden hen imod det rasme-
de Dyt. Han lægger sig paa vid ene
Kna - lægger an, tager et godt Ligte,
og i samme Øjeblik at Tyren færes
paa ham, nedlægger han den i eet
eneste velretted Skud. I samme
Øjeblik styrtet Ståsteren fra hvem
Tyren var reudt, frem med en valdig
Kniv og skærer Halsen over paa den.
Fra Bastionen havde Far overværet
det blodige Skuespil. - Ladanne

Fortællinger — de blev oiddende! —
Vi elskede ogsaa at høre Far's
Oplevelser under Krigen 1864. Han
var jo dengang kun en Dreng, men
han huskede hvordan han sammen
med sine Forældre og 2 Brødre
Thorvald og Hugo, olabende paa
det nødvendige Huisgeraad, maatte
forlade Hjemmet og begive sig op
i Løe af Østervold, medens Byen
blev bombarderet. Fra Retirade =
broen ved Østerstrand hvoraf Lev =
ninger endnu stod i min Barndom
blev de sejlet over til Tjern og
drog videre pr Vogn til „Ulymark =
gaarden“ i Haarslev Sogn ved Børgense.
Der var en god Hilsvej ind til
Børgense, og en Gang om Ugen,
maatte Far og hans Brødre Thorvald
Tilfods og Trakkende en lille Vogn,
derind for at proviantere hos Køb =
mandene. Paa Vejen passerede de
den gamle højt og frit beliggende

„Harridslevgaard“ - en rigtig Røverberg
som optog dem meget. Lidet andet
Får dengang hvilken Betydning den
ne Gaard laugt senere hen i Livet
skulde jaa for en Søn af ham.

Med Barndomstjens var som
tidligere nævnt sammenbygget
med Bedsteforældrenes Hjem, som
laa paa Hjørnet med Ryes Plads
og Gøthersgade. Bedstefar stam-
mede fra Sønderjylland hvor min
Oldefar var Smedkermester i Lykøborg.
Han hed Peter Matthiessen og
var gift med Caroline, Sophie Car-
stens. Deres Søn, min Farfar

Peter Adolph Adam Matthiessen
blev født den 1te Mai 1819. i
Lykøborg.

Efter sin Konfirmation kom han i
Malertare i Flensborg, og efter endt
Læretid, drog han til Fod med

Randsel og Geitar paa Byggen oyd-
paa. Efter mange Oplevelser, naa-
ede han Wien, hvor han arbejdede
i længere Tid. Det urolige Aar 1848
bevirkede, at han skyndomst vendte
hjem, blev indkaldt til Soldat, og
deltog i Felttoget, blandt andet i
Slaget ved Boos og i Totedslaget.
Efter Krigen bosatte han sig i
Fredericia, og her lærte han min
Farmor at kende. Hun hed
Louise Amalie Stöckelback
og hun var født den 18 Januar
1822 i Fredericia. Hendes Far
var Vaabenmester ved fynske
Infanteriregiment Frederik Stöck-
elback og Hustru Louise Erikow.
Frederik Stöckelback var født i
Mosback ved Rhinen og var
ved Napoleon's Hær, hvorfra
han deserterede og indtraadte i
den danske Hær. Bedstefar og
Bedstemor blev gifte i Haret
1850.

I Ægteskabet var 3 Sønner. Den
ældste Amandus Adolph Matthiessen
var min Far.

Han blev født den 7 Nov: 1851.

Bedstefar og Bedstemor var begge
udprægede Personligheder. Bedstefar
høj og skulderbred med et prægtigt
stort skaaret Hoved. Ansigtet var
glattragt, men han bar Kindkag
som dengang var paa Mode.

Øjnene var dybe blå, og med
kraftige hvide buekedede Øjenbryn.
Haaret lokket og snehvidt. Han
var en blodrig Natur med et
heftigt Sind, og kunde selv paa
sine gamle Dage blive voldsom
hidsig. Det sønderjyiske Bondeblod
var stærkt i ham. Men overfor
"Mutter" - Bedstemor - var han
allid mild og kærlig. Hjemme
var han ret Fars, men udenfor
Hjemmet meget Talende. I Time:
vis kunde han som gammel Mand

staa og „klöhne“ det vil sige snakke med Folk paa Gaden, hvadenten det var Byens Kommandant eller en ganske jævn Mand. Han talte i sønderjyck Dialekt og gerne Plattjyck med en anden gammel Sønderjyck Læbefabrikant G. V. Lochr, som stammede fra Fleusborg, og var jævnaldrende med Bedstefar. Populært benævnedes han altid i Byen „Sæbesneglen.“ Naar de to gamle „klöhede“ deres Plad, forstod vi Børn ikke et levende Ord. - Bedsteforældrene var udprægede Hjemmetjenesteker.

Skönt Klüblivet dengang floredes stærkt, saa deltog Bedstefar aldrig i dette, Egedom han heller aldrig gik paa Værsthus. Han holdt meget af at tale med de katolske Præster. Deres lille Præstegaard ved Kirken laa jo lige i Nærheden

af Hjemmet. Jeg erinder, at den
dauvarende Præst van Eueh, der
senere blev den første katolske
Biskop heri Landet efter Reforma-
tionen, meget ofte kom ind og
talte med Bedstefar. Han var en
pragtig Prælatsskikkelse, og havde
altid nogle venlige og spøjende
Ord til os Børn. Bedstefars Kir-
kegang fandt altid Sted i Sct:
Michaelis Kirke, som var vor
Sognekirke. I det daglige, gav
han sig ikke meget af med os
Børn, og vi havde megen Respekt
for ham. Da jeg blev større
og kom i Malerlære, søgte jeg
ofte at faa ham til at fortælle
om den Tid han var „paa Valsen“
med sin Brandel og Guitar paa
Ryggen og Vandrestaven i Flaanden.
Jeg forstod da, at han havde
været en stor Charmeur.
Om Krigen talte han oftest.

Veterantyper tegnet af Hjalmar Matthiessen ved 50 årsdagen for slaget
ved Fredericia 6. juli 1899.

Chr. Christiansen stod model til Bissens "Landsoldaten".

Tegningerne er hentet fra bladet "Hver 8. dag" den 16. juli 1899.

Han var med Ryes Brigade da den rykkede op gennem Jylland, og havde været inde for mange Oplevelser. Han talte herom paa en egen otiefarvig Maade, som altid gjorde dybt Indtryk paa mig. Naar G. Julifesten optraadte og Bedstefar i sin langokkede Frakke, og med de smukke hvide Lokker under den pudsige gammeldags Cylinderkap, og med Krigsmedaillen med Frederik d: 7 Billede paa ved sit Frakkeopslag, — deltog i Processionen fra Raadhuspladsen forbi Ryes Monument til Kampesgravnen ved Trinitatis Kirke, — saa var han en otalelig gammel Veteran, som man lagde Mærke til.

Bedstefar's landlige Opremdelse gav sig Udtryk i hans Omhu og Omhu for Flestholdningen.

Og i Bedstemor havde han en flittig og dygtig Husmoder. Han satte stor Pris paa god Mad, og det fik han. I Købmagergade, der i min Barndom næsten var ubebygget i den sydlige Del og henlaa i Marker og Enge, - havde vi et Stykke Havejord „æ Kaul“ kaldte Bedstefar den. Den stødte op til Bager Steensen's Have, og her dyrkedes Kartoffler, Kaul og andre Grønsager til Husholdning. Naar Efteraaret kom, samlede han ind til Vinterforraad og Kælderen fyldtes med „æ Kaul's“ Produkter. Fra min tidlige Barndom erindrer jeg fra Uinduerne at have overvaret Grisens Slagtning, som under stor Raahøj, og under Bedstefar's Ledelse fandt Sted i Gaarden. Paa en omvendt Vasketalje foregik Dramaet og Slagter Jensen's Svend

forretog Slagningen medens Læren-
deengene holdt Gristen. Jeg mindes
de dejlige sorte Pølses med et Væld
af Rosiner. Naar jeg tænker
paa Bedstefar, saa husker jeg
aldrig at have set ham arbejde,
hverken i Værksted, Gaard eller Have,
det lod han Folkene gøre - han
selv ledede og tilsoa Arbejdet. -

Bedstemor Matthiesens
nøjsomme og flittige Liv, levedes
indenfor hjemmet. Af Gode var
hun en spinkel Kvinde med et
fint og ædelt Hoved og en meget
smuk Profil. Næsen var nydelig
og buet i Formen „en Stöckelbacker-
nese“, som var en Arv efter hendes
Far Vaabenmesteren fra Meerbach
ved Rhinen. Hun hendes yngste
Søn Hugo arvede hendes smukke
Profil. Bedstemor's Øjne var al-
vorlige i Udtrykket og graablaa i
Farve. Hun var altid pillen og

net i sin Paaklædning med Kæppe
paa Hovedet og med hvide Slæbebaand.
Jeg husker hende kun i graa eller
sorte Hjoler. Hun bar altid For-
klæde, og gik kun i Gaard eller
Have, havde hun „Kloder“ paa
Fødderne. Klodder var Tøfler med
Træbunde og Hale. Hun var søst-
enodig og blid og lidet Talende,
men naar vi Børn kom ind til
hende, tog hun os ind til sig og
sang for os med en mild og blød
Stemme nogle venodige Sange.
„To Dreoter sad paa Bøsekeriøt“ af
Chr. Winther var hendes Føddingsang.

Hun citerede Digte for os af hvilke
jeg især husker „Björnen som
Rytter“ „Nu har jeg fejlet og redd
Leng, og Davran er tilende, nu
skal du Poul min lille Dreng
til Skavs og hente Brande“
Der var mange Vers, og dengang
lærte vi dem udenad. Om Krigen

1848-49 som hun jo havde oplevet
paa nærmeste Hold i sin Fødeby,
salk hun ofte. Hun hadede Krig
og sagde altid „Den Krig - den Krig
den burde forbydes,“ - ligesledes om
hendes mange Oplevelser under
Bombardementet af Byen og om
6 Julidag. Som ung Pige havde
hun overvaret nedlæggelsen af
de mange dræbte unge Mand i
Kampgraven. Hørte Deres Uniforms-
frakker blev de i lange Rækker
nedlagte i Graven, hvorpaa der
blev kastet læsket Kalk over dem,
som et hvidt Liglag. Derpaa
over dem en ny Række, og atter
et lag Kalk til Graven var fyldt
med godt 500 unge, danske Mand.
Først i Graven blev anbragt en
Række Kirker med Officeroligene og
allerøverst General Olaf Ryes Kirke
der dog senere blev taget op og
sendt til København, hvor han nu

hviler paa Garnisons Kirkegaard.
Ved Jorderfærdene spillede Brigade-
musikken en Sörgemarsk kom:
poneret til Lejligheden af Thielo,
som var gift med Bedstemors Søster.
Paa 50 Marsdagen efter 6te Juli,
ved den store Mindefest 1899,
hørte jeg Thielo's Sörgemarsk
blive spillet ved Kampgravene,
medens over 3000 Veteraner der
havde deltaget i Slaget, med Taarer
i Øjnene lyttede dertil, — en af
mit Livs skønneste og mest
gribende Oplevelser. —

Naar Bedstemor talte om Krigen,
blev hun altid bevæget, og til os
Børn sagde hun ofte „Tysken var
aldrig Dansken god! — Svensken er
af samme Rod.“ Hun fortalte ogsaa
om Frederik d. 7de, der som Prins
var forvist til Fredericia fra 1834
til Frederik d. 6tes Død 1839, at
han hos de Familier hvor han

kom, plejede at gaa ind i Køkkenet
forat undersøge hvad de skulde have
til Middagen. Hun havde selv set
og oplevet det. Far var hendes Gyn-
ning og hun kaldte ham altid
„Mause“. Hvor mærkeligt det
lyder, har jeg kun een Gang set
Bedstemor iført et stort fransk Sjæl
over Skuldrene og med Bedstefar
under Armen, gaa ind af Porten
paa Gaden. Hun skulde til en
Familiefest hos en Søsterdatter.
Det er sikkert eneste Gang det er
sket i min Barndom at Bedste-
mor forlod hjemmet. Jeg erindrer
heller aldrig at have set Bedste-
mor le. Der var noget vemodigt
over hendes stæfperdige Liv, og
jeg har aldrig forstaaet Grunden
hertil.

Bedstefar havde som naemt 3 Ejen-
domme, som han selv havde bygget.
Hjørnejendommen mod Gøthersgade,

min Fars Bamsdomstjøm og hvor
Bedstefældrene boede, er nu ned=
revet og ombygget. Huset imod Ryes
Plads som var mit Bamsdomstjøm
staaer endnu omtrent uforandret,
og ligeledes den tredje Ejendoms
imod Prinsesseogade, som i Bedste=
fars Tid altid var ulejet.

Fra Gothersgade gik man op ad
en Stentrappe paa 3 Trin og gen=
nem Gadedøren ind i en lang Gang.
Til højre førte en Dør ind til Bü=
tiken, og til venstre var Indgangen
til Bedstefældrenes Lejlighed.

Længere inde i Gangen førte en støj
Trappe op til Gavl og Loftsvarelsene,
og Gangen endte i den store Port, der
fra Gaden ved Ryes Plads, førte ind
i Gaarden. Lejligheden bestod af
Dagligstue, Stadsstue og Soveværelse.
De 2 Stuer havde hver 2 Fag Vindue
til Gothersgade. Soveværelset og et
rummeligt Køkken med et mørkt

Lille Spiøekammer vendte mod Gaarden. Dagligstuen's Vægfarve var rød, og den havde altid været rød og malet i Oliefarve. — Ved det ene Vindue stod Bedstemors lille Sybord og hendes kurvefattede Stol. I Vinduet var Gadespejlet der i en By som Fredericia med sine smalle Gader var et uindværligt Stykke. I Gadespejlet havde man Gothersgade i hele sin Længde fra Danmarks-gade til Havnen. All oide ved Vinduet og kigge i Spejlet i de Par Timer hin om Eftermiddagen havde fri, var Bedstemors eneste Fornøjelse, og gennem Spejlet lærte vi Børn efterhaanden Byens Borgere at kende. Ved det andet Vindue havde Bedstefar oide Skrivebord hvorover hængte et Fotograf i oval oval Ramme forstillede Lytesborg Slot i hvis lille Slotskapel Bedstefar var døbt og konfirmeret.

Med Undtagelse af et könt Egetra-
 chatol, var Möblerne i Dagligstuen
 jevne Maalgnimöbler paa og
 enkle i Tegningen. Af Billeder fand-
 tes i denne Stue kein / stort engelsk
 Kobberstik efter Thomas Websters
 Maleri „ St. James's School “ —
 Et Billede vi Børn fandt uhyre
 interessant med en engelsk Land-
 bygning med Dreng og Piger og en
 snosom streng Lærerinde med
 Spankröret i Haanden. Endvidere
 hangt her et lille gammelt
 Oliemaleri forestillende ^{en} Mand
 med Fuldskæg og Türban paa
 Hovedet. Det lille Billede som
 jeg nu ejer, har sin egen Historie,
 idet Bedstefar under Krigen 1849
 fandt det liggende i en Rendesten
 i Fredericia. Det blev især Gen-
 stand for mine allerførste Forsøg
 som Restaurator. Paa Gulvet stod
 Spyttakker med Sand, de var af

hvidt Porcellain. Sladsohien havde ogsaa sin bestemte Uagfarve nemlig grøn, og den var pænt møbleret med Møbler i Chri: d. 8' o' Stil. Gulvet i denne Stue var malet i Cyocgraa Oliefarve. Foran de 2 Vinduespiller stod 2 Konsoller med Spejle over, og paa den ene var anbragt et grønt Porcellainsable liggende paa et Blad. Ablet var delt paa Midten, og løftede man den øverste Halvdel op, saa dan: mede den underste et nydeligt lille Skrivetøj. Dette Abble var en Bryllupsgave til Bedsteforældrene og det hører til mine allertidlig: ste Barneminder naar Bedstemor viste mig det. Ablet er nu i mit Eje og mindes mig dagligt om det gamle Gjern. Paa den anden Konsol laa en lille indskæret Eske, en Gave til Bedstemor fra hendes Søges Billedskæreren Vilh: Foss,

det var gift med hendes Søster og
Far til Landkabsmaleren Profes-
sor Harald Foss. Ogsaa denne
syndelige Lille Elske glæder jeg
mig over i min Stue. Eld oven
disse 2 Smaating var intet fem-
lagt. For Vinduerne var ildne
grønne Gardiner om Vinteren,
og hvide Blondegardiner om
Sommeren. I de hvidmalede
Karme stod hvide Porcellain
Urtepotteskjulere med Blomster
der altid var de samme —
nemlig Primulaer. Rullegar-
dinerne havde malede Gensidel-
ser af Thorvaldsens Museum,
National i København, Rosenborg
og Fredensborg Slot. For Ende-
væggen i Stuen stod Sofaen med
sort Hesthaarsbetræk, og foran
den det ovale Bord, hvorpaa
laa en hvid broderet Lysestænge,
og her stod den hvide Porcellain's

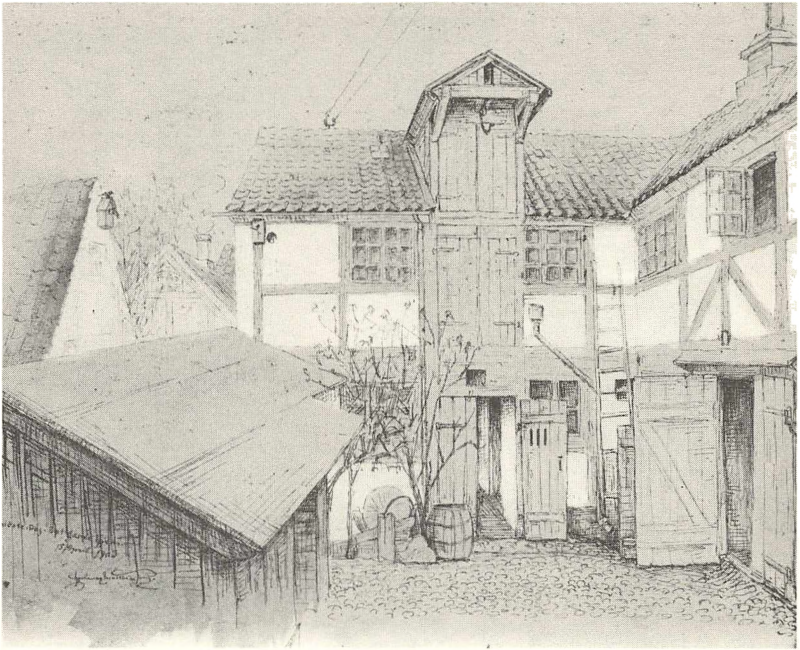
Petroleums-lampe. Over Sofaen hangte
3 Oliemalerier, som Bedstefar selv
havde malet, hans Mesterstykke i
Midten. Inærbelig nok skulede Haand-
værkerne dengang - altsaa for C: 100
Aar siden, - præstere et Maleri for
at vise deres Duelighed. Bedstefars
Billedt forestillede „En Bergruin ved
en Skovsø.“ De to andre Malerier
var Gensivelser efter Simonsens
Lithografier med Episoder fra Krigen
1848-49. Det ene forestillede en Bond-
der paa en Hestvogn Transporterer
saarede Soldater. I Stadsstuen, som
til daglig altid var aflukket, kom
vi kun til Spisning Juleaften, Nytårs-
aften, Markensaften samt til Chocolat-
om Eftermiddagen til Bedsteforældrenes
Fødselsdage. - Festlig var Stuen i sin
store Enkelthed med de smukke grønne
Dage og det Lyse graa Gulv. Basse
Stuerne til Gaden vendte imod Vest,
men Soveværelset mod Øst mod

Gaarden. I dette stod den fælles Øyk-
 sene, og over den hængte et stort
 mørkladent Billede forestillende
 „Joseph modtager sine Brødre udenfor
 Faraos Palads.“ i Ægypten. Dette Maleri,
 som er det første, jeg er kommen ud
 for, fængslede mig stærkt som Deeng,
 og jeg blev aldrig træt af at høre Bed-
 stemors Fortællinger om Joseph.
 Maleriet er fra 18 Aarhi, første Halvdel,
 og stammer fra „de Katholoke“ som
 Bedstefar sagde, muligens udranget
 fra Kirken? — Dengang Fredericia blev
 belejret og bombarderet i Krigen 1864,
 og Bedsteforældrene med dens 7 Sønner
 og det nødvendige Hælsgeraad og Læge-
 Tøj maatte flygte fra Byen over til
 Fjæen, saa havde de, hvor utroligt det
 end lyder, det store ubehandlede
 Maleri med. Far har fortalt, at han
 og hans Brødre sad og holdt paa Bil-
 ledet, da Vognen fra Strøb kørte dem
 til Bestemmelsesstedet i Bogenseengen

Senere hen i min Læretid, førstede jeg, iøvrigt forgæves, at fjerne nogle gamle Overmalinger. Billedet hang stadig i Fredericia hos min Søster. Lovværelset blev altid benyttet som Spisestue. Bedstemor opstod der sammen med Læredrængene.

Bedstemor forblev i Køkkenet, hvor hun paa sin grønmalte Stol indtog sine Maaltider. Det var Skik og Brug i den ældre Haandværker-generation. Vinduet i Lovværelset vendte imod Gaarden, og herfra er den lille farvelagte Tegning, som jeg udførte den sidste Dag i det gamle Hjem - Taget. I samme Vindue stod et Tusleburt med 2 grønne Papogaver. Fra Lovværelset kom man ud i Køkkenet, som var rummeligt og med et stort Komfur. Som lille Dreng elskede jeg at sidde i Bedstemors Køkken og male Kaffebonner paa en snurrens gammeldags Kaffe-

mölle, eller opioe Sukkermad som
Bedstemor trakterede eizeligt med.
Larvis yndet var Kandiisücker som
den gang altid blev brugt til Kaffen.
Ved Siden af Komfuret hængte Bis-
meren, Vagten hvormed alt til Hus-
holdningen blev vejet. Far og hans
2 Brødre blev vejede paa den, da
de blev fødte og ligesaa vi 3 Søskende.
Derfor var det en Selvfølge, at da vor
lille Pige blev født, at Bismeren
blev sendt til København, for at
konstatere Vagten paa 3 Generation.
I Køkkenet stod endvidere 2 Caud-
spande af Træ malet røde indvendig
og grønne udvendig og med sorte
Bånd. Over Spandene hang Gøen
hvorpå vi drak. Fra Køkkenet førte
en Dør til „Skuret“, hvorfra 3
Trappetrin gik ned i Gaarden.
„Skurets“ Gulv var een stor, hel
gullandsk Marmorplade som
Bedstefar havde købt i Kolding,

Barndomshjemmet set fra gården mod malerværkstedet.

På tegningen har Hjalmar Matthiessen skrevet: Den sidste dag i det gamle hjem.

15. april 1903.

og som stammede fra „Koldinghus“:
I Skuret stod Spande og Koste, og her
blev Fødtøjet anbragt og pudsset.

Gik man nu de 3 Trappetrin ned,
saa var vi i Gaarden med kun faa
Trin hen til Pumpen, som stod i
et hjørne. Den var af Gjern og
om Vinteren blev den omhyggelig
pakket ind i Halsen for ikke at
fryoe. Ved Siden af Pumpen stod
Regnvandstønden som samlede
Regnvandet fra Tagrenderne. Denne
Tønde var malet rød og med sorte
Baand, og havde altid Laag over
sig. Det „bløde“ Regnvand var
saa dejligt til Vask, og Brønde vandet
havde Ord for at være „haardt.“

Vi havde Rotter i Gaarden, og de blev
jængel levende i Tølden, for der var
at lide Druksmediden i det „bløde“
Regnvand i oelve Tønden. Det
iappetlige og uhygiejnske i dette,
havde man dengang ingen Forstaaelse

af. Bagbygningen i Gaarden var et langt Træskui, som indeholdt Brand- rum samt Plads til Trækvoyn.

Der var 2 Retirader, et til Familien og et andet til Følkenes. Der var altid et stort Sand paa de hvidskurede Gulve og paa Væggen hangt hele et Stak en Dusk Lavendler og et Par Skovmark- krunde. Papiret var altid Skrisepapir.

I min Barndom kaldtes Retiraden for "Fruekøiet" i Modsetning til Følkenes Apartement som sled og zet hed Lokummet. Skuret inde- holdt endvidere Møddingen, Klenodius og i Fars Barndom endog Grisesti.

Hver lille Plet var indnyttet til det Yderste. Engang om Maanedes kom en Avlsbruges Kørende ind i Gaarden og fante Møddingen, den Dag lugtede der ikke af Lavendler. I et Hjørne stod en Hylde og under den Ribestem.

Selve Gaardspladsen var brolagt med runde Toppede Strandsten. Tidligt

note var den lange og indholdsrige
Basbygning Jönret sammen uden-
om et ret stort Valdnöddetra, det
saa tid som om Træet græde paa
selve Taget. Men malerisk var der
naar Valdnöddetraet kastede sine
Skygger over den lille Gaard og
paa de guldkalkede Vægge. Bindings-
værket i Huset hvor vi boede, var
malet Dodekrøp som ~~også~~ saa
dejligt til den othersgule Vægfarve.

Gaarden lignedes imod Godt af
en Sidefløj hvorigennem en smal
Gang førte tid til den lille Have.

I Gangen var der Indgang til Vasker-
rum, til Læringskammeret og til
Kiekkammeret hvor Ole og Terpentins-
Tønderne laa. En stejl Trappe førte
op til 1de Sal og videre til Loftet.

Den lille Have var rektangulær
af Form og en solid Havemur ad-
skilte den fra Gaden. Paa denne
Mur havde Far i Kalk malet itali-
enske

Landskaber, hvilket gav Haven et vist
Perspektiv. Den midvorte Ende af
Haven stødte op til "Smøgen" en Gang-
sti der fra Prinsessegade førte mellem
Bedstefar's 3 Ejendomme og det lille
gamle Sprøjtehus, til Olaboejendom-
men i Gøtherogade. Bedstefar lejede
saa Regel sit Hus ud til Officers-
familier. Ejendommen havde Baghus
med Stald til To Heste, og i mange
Aar boede Byens Kommandant Oberst
Moltke her. Derfor havde vi Støt-
hus og Stødvagt udenfor Huset samt
en gang om Ugen Regimentsmunk
til at spille, hvilket var en stor
Besøghed. Selve Haven var
nærmest en Blomsierhave med
lange smalle Bede indrammede
med Buktobær. I disse Bede
stod højstammede Roser. Der
var endvidere 2 prægtige Blomme-
Træer, og i et Hjørne et Lygthus.
Gavlen til Haven var dækket af

et Espalier Paretre, og i Toppen af
Gavlen var en Vindfløj, som dan-
nede et Dannebrogflag med Split
og endte i en forgyldt Knap. Under
Vindfløjen var Stærkassen og hele
Resten af Sidefløjen var dækket af
den gamle Vedbend.

Gjøg vi nu vende tilbage til Gaarden
eller rettere til Porten som ude fra
Gaden mod Ryesplads førte ind til
Gaarden. Den var stor og rummelig.
Her hængte Maleroljerne og her var
Kasserne til mine Duer, ligesom
der altid var en Svælerede. Og Svælerne
betød Lykke - sagde Mor. Derimod var
hun ikke saa glad for Husløgene paa
Taget. Bedstefar havde nemlig den
ejendommelige Passion, at han naar
han etsteds i Byen paa en Tagsten saa
et Husløg, - saa enten købte Tagstenen
eller byttede den med en Sæd fra
hans eget Tag. Disse Husløg saa smuk-
ke ud, og de langstrakte hvide og
røde Blomster var nydelige i Taget ud

imod Gaarden. Der er næppe Tvivl om, at der til Grund for Bedstefar's Interesse for Huisløg, — læa gammel Overtro, — der er heller ikke, Tvivl om, at den samme Grund var Skyld i Mors Uvige mod Huisløgene, som alle blev fjærmede ved Bedstefars Død. Indgangen til det gamle Malerværksted var fra Gaarden. Der var to ret store Ruum, selve Værkstedet hvor Farverne blev tilberedte og det grovere Arbejde udført, og Lakerothien, der var lysere med Vinduet baade til Gade og Have. Her var endvidere Kakkeloov, og her blev det finere Malerarbejde udført.

Nom man ind i Værkstedet, stod til venstre store Tønder med Farver i Pulverform, og til højre Skylde langs Væggen med Limfarvepøtterne. Derefter kom Skylde med Oliefarvepøtterne, og foran dem et langt Træg hvori de brugte Pensler stod i Vand. Langs Vinduesvæggen var anbragt et langt

Bord med en solid Sandstensplade
paa hvilken Farverne blev revne
med Haandkraft. Dette foregik paa
den Maade, at det tørre Farve-
pulver blev øst op paa Stenbordet
og ved Tilvædning af Færnis, og
ved Hjælp af en Sparkel rødet
sammen til en tyk Grød. Nu tog
man den saakaldte Löber, en til-
danned cylindrisformet Sten med en
glatteben Underflade, man om-
fattede Löberen med begge Hænder,
og med langsomme roterende Be-
vægelser begyndte man nu at
male Farvegrøden jævnt paa den
glatte Stenplade. Det var dengang
ikke noget let Arbejde, der var
mange grove Farvekorn der
skulde knuses og males før den
Farven var brugbar til Paastrykning.

Fra jeg var en lille Dreng, fandt
jeg altid dette Arbejde uimædelig
spændende. Endvidere stod her

en stor og en mindre Farvemølle, hvor den samme Proces fandt Sted, men ad mekanisk Vej. Paa Væggen over Steubordet plejede Folkene altid at stryge Penslerne af, inden de satte dem i Vandtrøget, og derved var i Harnes Løb frankommen et tykt Farvelag paa det tykkeste vel nok 20-25 Centimeter. Brogede og knudrede virkede Væggene i Værkstedet som en gammel Mosaik. Naar Pottene og Spande skulde renses for Cliefarve, blev det nøje overholdt, at intet maatte gaa til Spilde. Alle Farverester inclusive Skindlapper m:m: bleve holdt ud i et stort Kar. Naar Vinteren kom, og der var god Tid, blev Karret's brogede Indhold holdt ud i en stor Lærredspose, som blev bundet til og anbragt over et andet Kar midt paa Værkstedegulvet, hangende i en solid Snor,

det var festnet i Loftbjælken. Saa blev Træerne kastede og Skjortærmene smidt op, og Læredrengene gik løs paa Lækken med de bare Næver med at trykke og klemme Farven ind gennem Læredposen. Det var omtrent Strøje der sog flere Dage, thi Kun langsomt sivede Farven ind som en inderlig leverfarvet Grød. Denne Farve havde Ord for at være særdeles holdbar og kaldtes „Stenfarve“ og var meget efterspurgt i Tørrertrikken. Mærkværdig nok brugtes denne friske Farve til Kjøkkener. Den holdt i disse Kjøkkener i aarvis, men hvor de ogsaa kedelige at se paa. Naar Tyraften var inde, begyndte en større Renselsesproces. Arme og Hænder skulde beries for den fede og slimede Klæfarv. Først blev det varste strabet af med en Kniv, dernæst med en grov Klud og Terpentin, for endelig ved Hjælp af Krølhaar og grøn Sæbe at blive

skrubbet og spilet rene i en Spand
Vand. Ad Fluden holdt hi aet dette,
er mig den Dag i Dag en Gaade.—
Fra Værkstædet førte en Skydedør
ind til Lakérotien hvor Vogne, Möbler
og Bakker som navnlig om Vinteren
var en stor Artikel, blev maaled
stofferede og lakerede. I Bønder
af Bakkerne blev anbragt et Over-
føringsbillede, som dengang var
meget præstfuldt, og selv Arbejdet
med dem utyve spændende og fuldt
af Overraskelser. Bedstefar fortalte,
at i hans yngre Dage, blev Bakkerne
decorerede med haandmalede Blomster
og Landskaber. Möblerne blev aadede
i Æthorn, Eg eller Nøddetræ og derpaa
lakerede. Der blev anvendt meget
Arbejde foraa at faa dem saa fine
som muligt, og navnlig saa illu-
derende som muligt. Vognmaleriet
var meget omstændeligt, idet de store
gammeldags Kæretter skulde var fine

og glatte med Slafferingset i Farver
og Bronzer. Afslibningen foretoges
helt at begynde med med Sandsten
og Vand, senere med Sandpapir og
Fild. Endnu i min Tid blev der
benyttet Sandsten som var hentet
i Kolding fra Koldinghus Slotsruin.
Bedstefar har fortalt, at i hans Tid
var Sandsten fra Støttet en stor Ex-
portartikel helt ubødelig Skade for
den maleriske Ruin. Endnu et
Arbejde som altid var Ekspresarbejde
var Malingen og Decorationen af
Ligkister. Oprindeligt var Kisterne
sorte, men i min Barndom blev
det almindeligt, at male dem
egetræfarvede. De skulde som Regel
være færdige i Løbet af et Døgn
eller mindre, hvorfor de blev malet
i Klistfarver, som førtes meget hurtigt
Ligt, derefter aadrede og forsinrede med
Bort af Egeblade paa Kisteloget og
Korslagte Palmblade paa Endestyk-
kerne af Kisten, der ikke kunde blive

fin nok. Ofte skete Arbejdet om Aften
ved Petroleumsløys som gav en egen
dybt Stemning udover Værkstedet.
I de fleste Tilfælde, kendte vi jo den
Afdøde, Byen var dengang lille.
I Lakerstuen var Kakkeloonen, og
paa kolde Vinterdage var her lidt
og hyggeligt. Som Dreng søgte jeg gerne
derind og fik Lov at hjælpe til, og
høre paa Falkenes Snak. Det gamle
Malerværksted med sine gamle
Traditioner sin egen Mystik og sal-
somme Lugt af Lim og Olier, af
Lakker og Terpentin, — hvor omtrent
det ikke altogether levende for
mig i min Erindring. Fra Værkstedet
gik et Par Trappetrin op til en
lille Gang, hvorfra en Trappe førte
op til var lille Lejlighed, som saaledes
laa over det gamle Malerværksted.
Endvidere var der fra den lille Gang
Afgang til "Farvebutikken" og Udgang
til den store Port. Her var Farve-
butikken

ikke, Disken var fyldt med omaa Skuffer med forre Farver, og i Vinduet med Rygs Plads stod høje Glas med forskellige gule, røde og blaa Farver, saamt Olier til Solblegning. Paa Gulvet stod Spande med færdig blandet Farve og en Decimalvægt. Her færdedes jeg meget og hjalp til med at veje Farver af i Poser, klister Plakater paa, og ordne hvor jeg kunde. Foruden Farvebutikken havde vi en større Bueik med Vindue med Spejlglasrude ud til Gøthersgade. Her var Tapetlageret, som dengang spillede en stor Rolle. Alle Stuer skulde tapetboeres og helst i saa brogede Farver og Mønstre som muligt. Det var dengang Malermestrene der solgte Tapeter, ikke som nu i Provinsen Boghandlerne. At sælge Tapeter var en Kunst, der var meget at vælge imellem, og derfor vanskelig at tage en Bestemmelse. Bedstefar forstod Kunsten at lade Børnene til at vælge det der passede ham bedst, men alligevel paa en Maade saa

de var overbeviste om, at faa netop
det Tapet der bedst vilde klæde deres
Stue. Far var umulig til at sælge,
det morede ham ikke. Derfor faldt
det meget tidligt i min Lod at expe-
dere i Bütiken, hvilket jeg altid
gjorde med Glæde. Kunderne var
som Regel Løjfolk og Bønder.

Bedstefar havde et valdigt Greb paa
at snakke med Folk, og medens
det foregik, ordnede jeg Expeditionen.

Engang da jeg var alene i Bütiken,
traadte der pludselig to kampestore
uniformerede Herrer ind. De saa
fremmedartede ud, og bære en Række
Ordre og Medailler paa Brysted.

Heldigvis kom Fader til, og det viste
sig saa, at de 2 Herrer var russiske
Jernbaneembedsmænd, som var
komne med det russiske Kejser-
sog, som nu stod paa Banegaarden
i Fredericia. De afventede nærmere
Ordre fra Fredensborg hvor Kejser =

parret opholdt sig. De talte lyk med
Far, og fremførte Deres Erinde, som be-
stod i, at de havde været ude for et
Uheld hvorved en af Ejendørene var
blevet skrammet, og bad mi Far følge
med og reparere det saa hurtigt som
müligt. Jeg fulgtes med Far og saa
det pragtfulde Tøjs, som holdt paa
et Sidespor under en meget skrap
Bevogtning. Toget var blaamalet
og lakeret med det russiske Kejser-
vaaben paa Vognvæggene. Vi fik lov
at kigge ind i Salonvognene som
imponerede mig fordi de dannede
elegante Stuer med fritstaaende Møbler
Spejle paa Væggen og kostbare Tæpper
paa Gulvene. Far foretog personligt
Reparationerne, og jeg hjalp til med
at række de forskellige Ting han
skulde bruge. Toget holdt et Par
Døgn i Byen, men saavidt jeg
hüsker, blev der ikke Brug for
det, saa det dampede ogyd paa

igen. — Til daglig levede Far og Mor ret stille, de havde i de unge Dage en Whistklub sammen med tre andre Familier, og hvad der kom ind ved Spillet gik i en Gris, som ind paa Forcaaret blev slagtet, og Indholdet brugt til en fælles Udflugt. Traktementet paa disse iigentlige Whistafteener var yderst beskedent, Kaffe og Kager og bagefter Toddyer til Herrerne. Kun een Gang om Aaret var Fest — virkelig Fest, og det var den 7. November — Fars Fødselsdag. Naar Dagen oprandt, gik Far med 10 Tiden ned til Færgeen for at modtage sin Ven og Rejdekammerat fra Ungdomsdagene, Malermester Christianen fra Odense. Gensidig kom de til hinandens Fødselsdage gennem hele deres lange Liv. De skrev aldrig til hinanden,

men naar Fødselsdagen var inde, saa var de der. Paa denne dag samlede Far sine Venner, der var aldrig Damer med. De fik et Aftensmaaltid der altid bestod i mors berømte „Björnesteg“, det vil sige en Oksefilet der havde ligget i Eddike en Nat over og derpaa stegt som Viedt med Flät-sauce. Den smagte pikant og gjorde altid Lykke. Foran hver Kuvet stod en hel Flaske Röddin, der var overflod af vaade Varer. I Dagens Aftnedning var Lovestovrelset ryddet og Væggene beklædt med Aftenpapir hvorpaa var malet Interiører enten fra en Vinstue eller en Glastue, og en enkelt Gang fra et italiensk Coteri, det var altid en original og festlig Ramme om Selskabet. Blandt Gæsterne brillerede min Farbror Hugo, som var en stor

Selskabsmand der med Vid og Lüne
satte Liv i Selskabet. Der blev oprikt
godt og druktet godt, og efter Bordet
fordeltes Gæsterne i de to Stuer. De
ældre og besindige i Dagligstuen, de
leetsindige i „Kabinettet“ hvor der blev
spillet „Napoleon“; og hvor det under-
tiden gik højt og livligt til. Udover
denne ene Fæst om Aaret var der
aldrig Gilder. — Naar Julen nærmede
sig, gik Far travet. Da vi var omme,
havde han en hel Industri med
Legetøjshuse som blev solgte fra Butiken,
og indbragte Far en højst fornøden
Indtægt til Julen. Hans Juleindohllinger
var originale med hyggelige Juleland-
skaber med Sne og Julenisser som
var hjemmelavede støbte i Gipsform
og maalede. Engang var der en Vand-
mølle hvor Bjælene løb rundt, og
en hel lille By af Legetøjshuse og
Kirker. Udenfor Vinduet var Lænnen.
Skimlen stekte mindst af Børn.

Juleudstillinger i den Form var
nogen ganske ukendt og held Ngt,
saa Far var paa en Maade Fore-
gangsmand i Byen paa dette
Omraade. Juleaften i det lille
Hjem var en dejlig Oplevelse.
Julegaaesen oprettes hos Bedstefor-
ældrene i den fine grønne Stue,
og den Aften var der Lys i de
morsomme gamle Messingstager
med de decoratede Porcellains-
belter. Efter Maaltidet kom
Bedsteforældrene op til Juletra-
kter os. Vintrene var i min
Barndom stränge. Beltet ofte
tillagt med Is, og paa Grund
af den stærke Ström, veldige
Isströmninger. Jeg husker ogsaa
Istransporter til Fjeren med Post
og Passagerer. Naarlig en enkelt
Vinter var lang og haard, og
der var Nöd i mange Smakjerner.
For at hjælpe herpaa, fandt en

en Præst i Byen paa den Tid,
at lave en Kæmpehval i Sne
liggende paa Ryes Plads. Han
henvendte sig til Far, og fandt
i ham den rette Mand til at
bringe sin Tid til Udførelse
Interessen for Hvalen var
over hele Landet blevet vakt
ved, at en Kæmpehval om
Feraant var gaaet ned gennem
Kattegat og ind i Vejlefjord,
hvor den tid for Barristenen
løb paa Grund, og blev nedlagt.
Nogle entreprenente Folk købte
Hvalen fik den bugeret til
Ugle og forvord for Penge. Hval-
fra blev den paa fire Jernbane-
vogne sendt til Fredericia og
videre med Færgen til København,
hvor Folk strømmede til for at
se den. Senere blev den solgt
til Berlin hvor den skal være
gent Formies paa den. Gfz

saa Hvalen da den andengang passerede Fredericia paa Vej sydpaa. Den var saa stor som Fargen var lang, og med mine 10 Aar følte jeg mig helt bearet over at det var Fargen „Hjalmar“ som kom med den. Men vor Herre bevare os hvor den dog lustedo, — og hvor maad den ikke have lusted da den kom til Berlin. — Men tilbage til Snehvalen, som Far skulde frembylle paa Ryeg Plads. Blandt Larvingene var der en der hed Fredrik, han blev senere Billedhugger og kendt under Navnet Mester Hansen. Han var Carnefod i Byen og et begavet og elskeligt Menneske. Han blev Far en udmærket Hjælp, idde mindst fordi han om Faraeret havde været i Vejle og set den rigtige Hval. Det første der blev bygget var et magtigt Træskelet af en Hval. Derpaa blev hele Skelettet takket med Halm, og udenpaa dette kom et

Sykt Lag Sne. Sne var der nok
 af og frøs gjorde det. Hovedet blev
 fremstillet gabende imod Indgangen
 fra Gathersgade, og Kroppen endte med
 Halen der stog et lille Spring oppe
 ved Monumentet. I Siden af Hvalen
 var en Indgang hvorigennem man
 kom ind i Hvalspøkens Bui, et langt
 og lunt Rum. Herinde var opstillet
 Rækker af Banker, og Mester Jakob
 fra Dyrehavsbakken var kaldt til
 Fredericia og gav Forestillingen hele
 Eftermiddagen. Det blev en enorm Succes
 Om Aftenen optraadte Sangerinder,
 men det var for Vakone og Viderekomme,
 saa dem hørte jeg ikke. Bergmesterens
 ældste Søn Frode Scharling havde skre-
 vet en Hvalvisc der blev solgt og
 sunget. Et af Versene lød saaledes,
 „ Snehvalen kan, trække Kronerne iland!
 „ og gæer den modtar, for selv den ingen
 „ og tingelingeling for Hvalen ” har.
 „ for den har Rye ved Halen ”
 „ og tingelingeling ting ting ”
 „ lad Bøssen gaa omkring. ”

Snehulen viste sig at være en lykkelig
Tid, og det var ikke nogen ringe Lønn,
der blev stillet til Raadighed for de
Trængende i Byen. Samme Vinter
havde vi Drengene hjemme i Gaarden
bygget et Snehus, som var saa rum=
meligt, at en 4 Drengene led kunde
sidde derinde. Det blev oplyst af
en Lygte fremstillet af en Kaalrabi
(en Roc), som vi med vor Svaneknive
havde udhulet idet viaad Indmaden.
Naar den var rigtig fint hulet ud,
skar vi Vinduer i den, saa Lyset
fra den Tallepraas vi anbragte i
den kunde trænge ud. Vi nød den
lüne hyggelige Stemning liggende
paa Halen. Men Vinteren blev
lang, og Læredrengene brugte at
kaste Deres Vaskevand ud over Sne=
hulen saa den efterhaanden blev
til en Ishule, der tilsidst med
Øksen maatte hugges ned, men da
var vi ogsaa i April Maaned.

Samme Vinter fris vor Pumpe i
Gaarden, og ligesaa den store Træ=
pumpe i Gøttersgade ud for Gast=
giver P. A. Nissen, saa vi maatte
hente Vand helt over i Prinsessez=
gade fra Pumpen udfor Slagterjensen.
Det var en lang Vej ad bare 2 Spande
Vand i et Træag over Skulderene.
Men hvilken Rigdom af Glæder
frembød ikke disse strange Vintre.
I Julgave havde vi af vor Morfar
jaaet fine graamalede Klæder, og
Løster Dine en stor rødlaakeret Kane,
som vakte berøttiget Opsigt naar
vi kom anstignende med Dine tro=
nende i den. Paa Engene udenfor
Voldene paa det Terrain hvor nu
den nye Banegaar ligger, tumlede
vi os med vore Klæder som vi stod
paa, og ved Hjælp af en „Tøpik“
stagede os frem i vældig Fart.
Vi rutschede ned ad den stejle
Vej ved Vestervoed. Vi løb paa

Skøjter paa Engene, og senere da vi blev ældre i Skøjteløberforeningen, der dengang holdt til i Voldgraven ved Brandvejen op imod Banecover-skæringen. Senere flyttedes den til Voldgraven ved Stien over til Prangsvej. Om Aftenen løb man ved Fakkeltorn og „benzalok Belysning“ medens Regimentsmusikken fra en Tribune spillede smagende Valsemelodier. Den dygtigste Skøjteløber var en Telegrafist, han var „Reformet“ og bar Titel „Skøjtekongen“. Derefter kom „Skøjteprinsen“ som var min yngste Farbror Hugo. Hans to Brødre sønner min Bror og jeg naaede aldrig saalangt.

Fastelavn var en aarlig tilbagevendende Besøghed som blev imødeet med store Forventninger. Dagen forinden havde vi pyntet vore Fastelavnsrid, Graugrene med paaheftede Rosetter af kulört

Glandspapir og Sløjfer. Det gjaldt om at faa dem saa fine og saa opragtede som muligt. Tidligt om Morgenen, var vi paa Tøerne be-
væbnede med vore Fæstelaandsris
og de ikke mindst vigtige hjem-
melavede Roslebösser, som var
fremstillede af Tomme Kakaoaascer
af Blik, hvori vi i Laaget havde
skaaret en Reum hvori de fer-
ventede Sølv og Kobberskillinger
kunde forsvinde, og helst fyldte
lidt godt i Bössen. Far og Mor
blev naturligvis først hjemsoget, og
derpaa kom Turen til Bedsteforældrene
og fra dem op til Farbrod Hugo:
Hvam var vi omtrent paa at træffe
i Sengen, og her faldt altid Dagens
største Bidrag. Laa gik den lange
Vej op gennem Byen til Bedste-
forældrene i Købmagergade.
Bedstefar ventede os med Nathüen
Trukket godt ned over Prierne.

I sin lune Lenz fik han under Opsangen „Baller! - Baller!“ sine reglementerede Tarsk saa Grannaaalen zoj om Jernes paa ham. Vi fik vore Skillingen, og saa nød vi ogsaa - fastende som vi var - Bedstemors varme Kaffe med duftende Baller fra Bøgen Pagh.

Aften paa Formiddagen samlede Byens Børn ned ved Havnen for at se det aarlige Fastelavns-optog, som Fiskerne arrangerede, og som idgik fra Havnepladsen. Paa en pyntet Arbejdsvogn var ombrest en lang Fiskerbaad bemanded med uniformerede Matroser med lange hvidmalede Stave der blev holdt lodrette. Udryd. Ved Roret sad „Admiralen“ Lars Jacob var han daglige Stav, en Fisker stor af Skikkelse og med et imponerende Fuldkog. Paa Havet bar han en trekantet

Admiralshat. Paa Skulderen store
Guldepauletter. Han boede i det
tidligere navnte gamle Hus paa
Hjørnet af Prinsessegade og Sjællandsgade
kaldet „Tabernaklet.“ I mine
unge Dag har jeg seget Huset og
senere skænket Tegningerne til Fred-
ricia Museum. Naar Optøjet
gik sig i Bevægelse, saa indlededes
det af Fiskernes tre store
Dannebrosøjner, dernæst et Musik-
korps, og endelig Baaden brudt af
fløte og omringet af en høj-
ende Skare udklædte Fiskere og
Havnearbejdere eller „Sjovere“ som
de dengang hed. De var alle be-
væbnede med store Blikböser
som skildet fyldes paa Turen gen-
nem Byen. Og raset blev der,
jeg kan endnu for mit Øre
forneemre Lyden af Kobberskil-
lingen i Böserne, Skraalet,

**"Tabernaklet" - hjørnet af Sjællands- og Prinsessegade, Fredericia 1898.
(Fredericia museum)**

og Hallöjet. En anden stor
oplevelse var Haandværkerfesten
arrangeret til Fordel for Oprettelsen
af Byens Svendekjerner. Hver
Haandværk var repræsenteret ved
en Vogn, hvor de viste sig udøvende
Deres Fag. Paa Skomagervognen saa
man Meesteren og hans Svende og
Drenge i fuld Virksomhed. Snude-
vognen havde en Esse og en levende
Hest der i Dagens Anledning fik
fire nye Sko. Skredderne sad paa
Støj paa lange Borde og syede saa
det var en Lyd. Bagervognen var
hele eventyrlig, nybagte Kager
kastedes i frams til Publikum
under Kirken gennem Byen.
Der var Handkemaagere, Blikken-
slagere, Gartnere, Smedkere o. s. v.
Men Vognen der optog os mest
var dog Malernes Vogn, arrangeret
af Bedstefar Winther, og bemanded

med Folk baade fra hans eget og fra
Bedstefar Mathiessens Værksteder.
Omkring det imponerende lange
Løsned og myldrede det med Svende
og Læredrenge iklædte høje Hatte
og lange Papnæser, og fersynede
med raslende Blisebøsser. Paa
Gaderne var der Ofre nok, det
gjaldt endvidere om, at ingen
slap fri for at yde sin Skat.
Derfor havde man været saa
snedige, at anbringe Bøsser paa
lange Stænger som kunde naa
op til anden Sal's Højde, og i
sin Barndom var der i hele Byen
kun et Hus der var paa 3 Etager,
nemlig Smedken Thomsens paa hjørnet
af Købmagergade og Danmarksgade.
Ingen vindsik deres Skæbne, Bøsserne
blev fyldte og en klakkelig Larm gav
Grundlaget for Oprettelsen af Byens
Lille Svendehjem i Dalegade.

Den 26 Mai 1892, fejrede det

gamle Kongepar, Chr. d. 9. og Dronning
Louise, Deres Guldbryllup. I længere
Tid havde Byen forberedt sig til den-
ne Festdag. Paa Malerarkstedet blev
der malet Snesevis af Papokjoldde
med Majestaternes Naabestrak,
Star og Dato, og alleröverst Kongekronen
i Guld. Store Træoperenter lod ad
Lysen om Aftenen over Creportene
blev fremstillede af Far. Byen var
festlig pyntet og om Aftenen illu-
mineret ikke alene offentlige Byg-
ninger, men ogsaa en Mængde pri-
vate Huse lyske festligt med Opstilling
af Lys i Vinduerne. Skönt jeg kun
var 13 Aar, var jeg ogsaa mobiliseret
til at hjælpe med til det forberedte
Arbejde paa Arkstedet. Jeg prikkede
Ponserne til Decorationerne og malet
Skjoldenes blaa Bændfarve.
Festdagen forløb i det dejligste Vejr.

Samme Sommer easede Kolera =

epidemien i Hamburg, og jeg huser
Bedsteferalderens Angøtelse for at den
skulde naa op til Fredericia. Det
gjorde den, idet en Malersvend der
var barnefødt i Byen, kom hjem
fra Hamburg. Selvfølgelig kom han i
Kvarantæne i „Kolerahuset“ ned ved
Poterstrand hvor han ogsaa fik „asia“:
hidt Kolera“. For var Opstandelsen
og Forstrækkelsen i Byen. Ujente der
forte op til Poterstrand og Stranden om-
kring „Kolerahuset“ blev afspærret.
En Skomager i Byen, der brugtes
til alt tilfældigt Arbejde, blev ud-
nævnt til kommunal Opsynsmand,
i hvilken Anledning han blev ud-
styret med en guldtresset Kasket
hvor Guldtressen efter hans udtrykke-
lige Ønske blev en halv Tomme
højere end Borgmesterens, — mindre
kunde, i the gode det. Iført denne
fine Kasket og med en stor Knip-
pel i Haanden havde han nok

at gøre med at holde Drengeene
borte fra Volden hvorfra de stærkt
interesserede kiggede ned til Kolera-
smanden. Han kom sig mærkelig
nok. Han hed Heinrich Møller
og blev senere en anset og kendt
Miniaturmaler som navnlig har
virket i England og Amerika. I
et Interview i en Københavnske
Avis i 1944 i Anledning af hans
75 Aars Fødselsdag, siger han „at
hans Tilfælde kastede Fredericia
By — 6000 Kr. — en i de Tider uhørt
Udgift.

Om Efteraaret fandt det aarlige
Marked Sted paa Danmartsvejde,
det begyndte id for Gothersgade
og fortsatte med Telte saaledes
som man ser det paa H. J. Ham-
mers bekendte Maleri „En Markeds-
dag i Fredericia“ malet 1871,
købt af den kgl. Malerisamling
og nu deponeret i Fredericia Museum.

I Teltene solgtes agte Christians-
jeller Honningkager og Markedskager
i Hjerteform med pakkliotrede Glans-
billeder og Lykhevers, - endvidere
Sukkerdansen og Firripsklumper
og Bismarksklumper, de sidste var
Store, saa store at vi daarligt kunde
jaa dem proppet i Munden, men
de omgavte himmelsk. Saa var ^{der} selv-
følgelig den pudsige Tryllekunstner
„Professor Labri“, som dengang endnu
var ung, en vidunderlig Gøgler,
der blev landkendt som kun jaa.

Han optraadte dengang sammen
med „Damen uden Underkrop“ og
forstod at sætte Humøret op paa
Folk. Saa var der „den lille mand
fra Filadelfiens Land“, som steg og
forsvandt og atter steg op i sit
Glasrør. Der var Herculeoprøver
med en magtig Trøtze, som
Bønderkarlene prøvede Kræfter
paa ved at slaa den for Tandens.

Der var „levende Høveder“, „cøgte Men-
neskeadere“ og meget mere. Paa Gaden
søppede Aen brode Jydepottemanden
Deres sorte Potter og Gryder i lange
Rækker, og Byens Borgere gjorde deres
Indkøb af Grønsager og Frugt for Vinteren.
De større Forlystelser, som Circus Ka-
riseller og lignende, holdt til paa
Havnepladsen. Engang kom en stor
Lappekaravane med en meget stor
Flak Reener. De opstod Deres Teltlejs
udenfor Voldene ved Prinsens Port,
og var meget maleriske i deres
hæmmende brogede nationaldrøfter.

En anden Gang under en stormy
Vinter, slog en stor Lissajnertrup Lejr
paa samme Sted udenfor Prinsens
Port ved Vasebakken. Det var en
valdig Oplevelse for Byens Dreng.
De vilde, skagede og mørkladne
og slæmme Typor oalle var Fantasi
i Spring, og vi tilbragte al vor
Fritid derude. Men Byen var

ikke glad, og de Fremmede fik pludselig Ordre til at bryde op og begive sig sydpaa over Grænsen.

Om Vinteren kom der Skuespilleselskaber, der optraadte paa Theatret enten i Hotel „Kronprins Frederik“ eller paa Scenen ved „Frederiksklubben.“ Men ellers var Fornøjelserne ikke mange. Byen havde flere Conditories, det fornemste var van Deurs, som var beliggende i Gøthersgade.

Det var meget karakteristisk for Tidens Smag havde røde Plydsgardiner kantede med Klinter for Vinduene og fargyldte Gardinstænger. Der var rødt Plyds og Klinter paa de omaa Sofaer og Stole, der ligesom Bordene var fargyldte og med hvide Marmorplader. Der var høje fargyldte Spejle, og i Hjørnerne stod Søjler med Gipsbuster af Kong Chr 9 og Dronning Louise, og paa en fremtrædende Plads en Buste af

Frederik d. 7. Her kom Byens Officerer med Dames og Byens Ungdom og spiste Kager, og hvide Kager! — navnlig Napoleonskagerne var store og berømte og kostede kun 10 Gr.

Klæblivet var dengang endnu paa Mode. Byens Officerer, Embedsmænd og det mere velstaaende Borger-
skab samlede sig i „Frederiksklubben“, medens det jevne Borgerkab holdt sig i Klubben „Enigheden“, som laa paa Hjørnet af Gathersgade og Jyllandsgade. Her mødtes man om Eftermiddagen for at spørge Nyd, læse Aviser, eller ogsaa sig et Glas Koff eller et Sprit Kegler, og her blev det saavel spist som drukket godt. Klubben „Enigheden“ blev altid benævnt „Gjet“ fordi der ved dens Indvielse fandt et dypgaaende Led mellem To af dens Medlemmer, som for den Enes Vedkommende resulterede i et blaat Gjet.

Gennem mange Aar var Far en daglig Gæst i "Pjøl", og i Klubbens øidste Leveaar dens Formand. Bedstemor Mathiesens sendte mig ofte som lille Dreng op i "Pjøl" for at hente gamle Aviser. Disse i Klubben udtjente Aviser blev hos os anvendte til Indpakningspapir til Frokostpakkerne. — Jeg husker tydeligt Indgangen gennem en stor Port ud til Jyllandsgade, den førte ind i en rummelig Gaard hvorfra man saa Kegelbanen der forekom mig uendelig lang. Køkkenet var stort og mørkt og der duftede allestider af god Mad. Værten hed Möller, men blev kaldt "Schlemihl". — Fredericia havde et udmærket Musikcorps "Regimentsmusik", hvis Medlemmer for de fleste Vedkommende stammede fra Byens reformerte Familier,

og var meget musikalske. Lederen af dette fortrinlige Corp's hed dengang Larsen han var, som det hed, Stabshornist, og hans Concerter betød meget for Byens Musikliv. Hver Søndag fra 12-1 blev der spillet ved Landsoldaten, og en Gang om Ugen om Aftenen i "Caroline-lund", eller "Anlægget" som den almindeligvis kaldtes. Om Vinteren var der om Søndagen i Theatersalen de saakaldte Instrumentalconcerts der lød paa et iudmærket Program med klassisk Musik iudført af et Strygkorkester paa c: 20 Mand, iunder Larsens Ledelse. Han var en fin og kultiveret Musiker og Violinspiller. Varten paa "Frederiks-Klubben" betalte Orkesteret, og der var Servering i Salen. Trods den meget beskedne Entré - 15 Øre - skal han have gjort iudmærkede Forretninger. Jeg mødte hver

Søndag Aften, og lærte herved megen god Musik at kende, som jeg har været glad og taknemmelig for gennem hele mit Liv.

Den største årligt tilbagevendende Oplevelse var selvfølgelig Mindefesten for Sejren ved Frederici d. 6 Juli 1849. Den forløb Aften efter Aften efter et fastlagt Program, der begyndte Kl 6 om Morgenen med Kanonsalut fra Valden. Kl 10 samlede Byens Borgere paa Raadhuspladsen, hvafra Processionen, med Regimentets musikker i Spidsen, udgik. Derpaa kom Byens Politicorps i grøine Uniformer, og iøvrigt helt militært udstyret. Derpaa kom Vaabenbrødrene der havde deltaget i de 2 Krige, og efter dem alle Byens Foreninger under Banner og Faner. Til Tonerne

af en Sejrs-march gik den lange
Procession sig i Bevægelse fra Raad-
hus-pladsen ned forbi Ryes Plads
op ad Gothersgade og hen ad Jyl-
landsgade til „Kæmpegravnen“,
hvorfra der blev talt og sunget,
for derfra under Melodien „I Natten
klam og kold, bag Fredericia Vold“
i rask marschtempo op ad Dan-
marks-gade til „Landboldaten“.
Her blev der alles talt og sunget,
og endelig forhættedes herfra ad
Ender-gade til Raadhus-pladsen
med Bülow's Monument, hvor
den sidste Tale holdtes om
Sejsherren, og hvor Processionen
opløstes. Men nu var det ogsaa
bleven Middag og den 6 Juli
spiste hele Byen Lammesteg og
nye Kartoffler og Jordbær. I
min Barndom afsluttedes Dagen
ved en Følkefest i Fuglsang Skov.

Det var et mærkeligt Tilfælde, at Morfar ligesom Fars Far var Malermester, og at begge mine Bedstefædre uden at have nogen Venskabel til hinanden, valgte at etablere og bosætte sig i Fredericia. Begge fyldte med Forventninger om at Byen, der efter Krigen 1849, var delvis ødelagt, ved sine mange stybygninger maatte give Muligheder for at udføre gode Malerforretninger. De blev ikke skuffede i deres Forventninger, det Lykkedes for Dem begge to. Jeg tror ikke, at der nogeninde har været Tale om Konkurrence imellem dem, fordi Fars Far's Forretninger nærmest laa paa Landet og Morfar's Skindkreds næsten udelukkende fandtes i Byen. Var der noget alvorligt og strengt over Fars Forældre, saa var der til Gengæld noget uendeligt mildt og Lydt over Morfar, de var begge to Tjenboer.

Bedstefar Jørgen Grönwald Winther
er født den 20 December 1823 i Odense.

som Søn af Eskadronskiering Mathias Winther,
født paa Gaarden „Gammellind“ i Ussensbjerg
Sogn paa Tyen i Aaret 1795, og Christiane
Thorning f. d. 16 Dec: 1794 i Odense.

I den mærkelige Wintherstee Slægte=
Bog fra 1755 føres Slægten tilbage til
en Købmand i Aarhus Søren Jacobsen
Winther, som var født 1566.

Bogen giver et sjældent Tidspregt Billede
af Slægten indtil Aaret 1755. I et
Forord af Udgiveren skildrer denne min
Oldefar Mathias Winther's uheldige
Skæbne. I Davidens Bog „Fra det
gamle Kongens Kjøbenhavn“ findes der
i Afsnittet „Skandalepressen i Kjøbenhavn
i ældre Tid“ en ret udførlig Omtale
om ham. Endvidere vil jeg henwise
til „Festskriftet til min Broder Hugo
i Anledning af hans 60 Aars Fødsels=
dag, hvori der findes en Afhandling
om „En Poet og Skandskriver“ nemlig
Mathias Winther. Han var et velbe=
gavet og talentfuldt Menneske der i
sine yngre Aar udgav nogle Digtsamlinger

hvoraf „Sanderüngaards Have“ er meget kendt, en nydelig indstyret Bog med Kobberstik af Clemens.

Han indvirkede sig efterhaanden i forskellige ulykkelige Forhold og forlod sin Hustru, drog til København, hvor han blev Udgiver af „Raketten“ og døde tidligt - d. 26 Februar 1854.

Oldemor sad nu alene med 2 smaa Drengene hvoraf Bedstefar var den Ældste. Hun ernærede sig som Damestraderinde i Odense, og opdrog under trange Kaar sine 2 Drengene. De kom bage i Malerlære, og da Bedstefar var udelev, drog han til Tyokland, og opholdt sig i længere Tid i Dresden, hvor han gik paa Malerskole. Jeg bevarer et Skolearbejde af ham fra denne Tid, nemlig en omvælt Uedbebrantke malet i Gummi-farver. Endvidere en morsom lille Billedrulle fra Dresden, samt en

Lommebog med pressede Blomster Bøger
og Mrs plikkede paa en Udflugt til
saxsisk ~~Lena~~ Swetz i Aaret 1845 - i Aar
for 100 Aar siden. Det eneste Billedet
Bedstefar ejede af sin Far, har han
selv givet mig, en nydelig lille Silhuet
i indhængt Guld liggende i et sammen
foldet Papir med Paaskrift „til Kristiane
Thorning“ - Vergis mig nicht. skriver
han i „Odense d. 30 marts 1814.“

Sine gamle Dage henlevede Oldemor
i Bedstefars Hus hvor hun døde den
15 Jan: 1866.

Det urolige Aar 1848 bewirkede at
Bedstefar afbrød sit Ophold i Tyskland
og ilede hjem. Han meldte sig som
Frivillig, men kom ikke med i Krig.
Han blev paa Hjem hvor han blandt
andet malede en Del Portrætter.

Under et Ophold i Bogense paa Nord-
Hjem traf han Bedstemor. Hun var
paa dette Tidspunkt paa Gaarden
„Kristianslund“ umiddelbart udenfor
Bogense.

Hun hed Jacobine Andrea Larsen
og var Datter af Skradermester
Andreas Larsen i Bogense, født
1800 i Odense, død 5/5 1868 eller 69 i
Bogense; og Jacobine Nicoline Grønbeck
død 1828 i Odense.

Den gamle Skradermester's Portræt
malet af hans Svigersøn Bedstefar
Winther er nu i mit Eje, ligesom
en lille Sildue af hans Hustru.

Bedstemor, som var født d. 18 Sept:
1828 i Bogense, skal have været
en civil og smuk ung Pige, og
jeg ^{hav} under mit Ophold i Bogense
sald med gamle Folk, som kunde
húske hende og hendes Far. Sidst=
nevnte var iøvrigt meget imod
hendes Forbindelse med en Søn af
den landskendte, men ilde beryg=
tede Mathias Winther. Han over=
vandt dog sine Betænkkeligheder og
hjælp Bedstefar til at købe en gam=
mel Ejendom med en stor Grund

beliggende i Købmagergade i Fredericia. Her løste Bedstefar Borgerkab som Maletmester, og drog kort efter med sin unge Hustru ind i det hjem, der i over halvtuindrede Aar skulde blive Rammen om et sjældent harmonisk og lykkeligt Ægteskab.

Ejendommen var højbeliggende, og der var Kælder under Huset, hvorfor en ret høj Stentrappe fra Gaden førte op til Indgangsdøren. Paa den oprindelige gamle Ejendom havde Bedstefar ladet bygge en Etage med en selvstændig Lejlighed. Selv boede de i Stueetagen, som havde en egen gammeldags Flygges og Karakter. Der var Paneler i den forreste Stue, som var Dagligstue.

Panelerne var malede i dybe graa Farver og Væggene tapetserede i blomstret mørkladne Tapeter. Der var 2 Fag Vinduer til Gaden, ved det første stod en lille Puff, og ved det andet en polstret Lænestol, og foran den Bed-

stemors Sybord. Ved Vinduet var Gadespejlet, hvori man havde Køb-
magergade i hele sin Længde fra
Vold til Vold. Denne Plads var
meget yndet, og her traf man som
Regel altid en af de keere Gamle.
Paa Væggen over Lanestolen hang
et prægtigt fransk Lithografi af
Charlet - forestillende Keiser Napoleon
til Hest, og som nu ejes af min
Broder Hugo. Møblerne var pæne
Mahognimøbler i Ahn d. 8' Stk, en
Sofa og et ovalt Bord med Udbrak
hvorved de daglige Maaltider indtoges.
I Loftet over Bordet hang Gæs-
kronen. Den blev altid ligesom
Bedstefars Piber sandte ved en „Fidibus“
hjemmelavet af Papir. Tandstikker
blev der oparet paa, det var Luksus,
oelvorn en Løse dengang ikke kostede
2 Pre. I Stuen stod endvidere Bog-
skabet, som var fyldt med Böger,
hvorimellem mange, gode Ting histo-
riske og naturvidenskabelige Værker.

Bedstefar havde en glødende Interesse for den franske Revolution og Napoleons Historie, og ejede fortrinlige Værker herom. Ovenpaa Bogskabet stod en marssom lille Terracottafigur forestillende den italienske Frihedskæmpe Garibaldi stående udenfor sit Telt. Endvidere stod her Gigarkassen som var af en stor og flad Form, som dengang var gammeldags. Ud Siden af Bogskabet stod Rygebordet, og over det hangte Pibebrættet som var af Mahogni, og som jeg nu ejer. I Bedstefars Tid var det altid behængt med lange Weichselrørs piber med Porcelain's Hoveder og Svampedæksler. Piberne var saa lange at Svampedækslerne hvilede paa Gulvet naar man sad og røg. Og Bedstefar var en vældig Piberøger. Stuen var altid indhyllet i Tobaksrøg. Paa Gulvet stod Spyttebakker af Støbejern og med Sand i. Over Sofaen hangte

3 Malerier. Et forestillede en syg Skomager-
dreng der skal have Medicin af sine
gamle Mester, der staaer med Medicin-
flasken og Skeen i Haanden, medens
den blege Skomagerdreng kniiser en stille
Taare og Skomagerkonen med bekymret
Mine følger Besøgenthedernes Udsvælgning.

Et andet Billede forestillede Musikant-
tere uden for et landligt Værtshus.
Bæsse Billedet var Kopier efter Schleichers
og Habbe, udførte af min Morbroder
Alfred Winthaus under hans Studieophold
i København. Fra Stuen førte en
aaben Dør med Portiører for ind til
den fine Stue. Her stod Bedstefars
Skrivebord altid belagt med Dyrset
af Papirer. Mellem Vinduerne var
omaa Mahognikonsoller med Pille-
spejle, og paa Konsollerne laa Korall-
er og sjældne Kontyler. Møblerne
var nydelige Mahognimobler, og ved
Sofaen hangte 2 Portætter af Bedste-

stefar og Bedstemor malede under
 et Besøg i Leispris af Dens Søn
 Albert Winthel. Mellen disse To
 Billeder kænste det et virkeligt
 smukt og godt Maleri som Bedste-
 far selv havde malet. Han havde
 Talent og flere af hans Portætter
 vidnes om en god Karakteriserings-
 evne og en vid Finkhed i Farver.
 Han var held igennem Metodidakt.
 Paa det ovale Bord stod paa en
 fin brøderet Lysedug den iindgaa-
 elige „Opsto“ fyldt med Starets Høst
 af Julekort og Breve. I et Skjømme
 stod Etageren med et Væld af Foto-
 grafier i Glasrammer, af Børn og Børne-
 børn. Den fornemste Prydelss i Stuen
 var dog Klaveret. Bedstefar elskede
 Musik og endnu paa sine gamle
 Dage spillede han Fløjte. Væggene
 var altid tapetværede med franske
 Tapeter i rosa og graa Farver. Betak-
 ket paa Møblene var aflemet efter

Tæpeterne og Gulvet oliemalet groat
med puachablonerede Mynstrer.
Stuerne vendte mod Vest, og naar
Eftermiddagssoolen strimmede derind
var det en egen gylden Cehavne
over Interiøret. Fra Stuen førte en Dør
ind til et mørkt Rum med Skabe, og
ovenpaa et af disse stod en Blikdøse
som altid var fyldt med Bedstemors
hjemmebakte Krager, hvormed vi trakledes.

Vender vi nu tilbage til Dagligstuen,
saa førte derfra en Dør ud til Gangen
med Indgang til Køkkenet og Sovværelset
samt Udgang til Gaarden. Sovværelset
vendte imod Godt og imod Gaarden.
Ovet Pensene hangte Bedstefars Mester-
stykke det ligesom min anden Bedstefars
forebillede „En Bergruin ved en Skovsø.“
Paa en Hylde stod et gammelt Empire
Løjle Uhr, som stammede fra Bedstemors
Hjem i Børgense - og som jeg nu ejer.
Køkkenet var meget rummeligt med
stort Komfirt. Det havde altid været

stor Husholdning og Folkehold. Paa
 Væggene straalte en enestaaende
 Samling af blankpudsede Kobbertøj.
 Den künne, gamle Stige, som jeg
 nu ejer, stammes derfra, og har
 oprindeligt tilhört Bedstefars Far
 Mathias Winther - altsaa min
 Oldefar, men er oikket endnu
 ældre. Fra Kökkenet var der
 Adgang til Spisekammeret hvorpaa
 vi Børn fik mangen god Mellem-
 mad med Svinefedt og röset Reus-
 dyrkölle som vi elskede meget
 højt. Gaarden var overskygget
 af et magligt stort Valdnöddetra
 og under dette var anbragt en
 stor Sandkasse, fyldt med det dej-
 ligste hvide Strandsand med smaa
 "Skrippenskraller" fra Gøsterstrand.
 Her var vor tidlige Barndoms
 lykkelige Legeplads i Sommerferie-
 dagene sammen med Fætre og
 Cousins fra København og Sorö.
 Badhuset var Uarksted, men det

var forholdsviis myt lyst og luftigt oppid
efter en Brand, og var blottet for den
Inyotik som var over det gamle Maleri:
varksted hjemme hos Bedstefar Mathiasen
og Far.

Fra Gaarden førte en Smøse
mellem Gaarden til Bagbygningen og et
fjernt Plankewark ind mod Naboen.

I den mørke lidt sure Smøse stod et
langt Bed med Liljekonwaller, og for
Enden af Smøsen aabned sig Udsigten
til den ret store Provinshave.

Min Barndoms Have, med Havesien
i Baghuset, med Verandaen over=
skjyget af den storbladede Flyngplante
der bærer de mørke Blomster
der ligner Pibehavedet. Selve den
halvmørke Havesien med Oldemors
gamle ~~blomstede~~ polstrade Lænestol,
allid med Chredonne Overtræk.

Den 18 Sept: var det Bedstemors Föd=
selsdag saa blev der altid druktet
Chocolade i Havesien. Endnu ser
jeg for mig de gamle Dames, Föd=
selsdagsgratulantene, med Kappet paa

Hovederne, med fine hvide eller lilla Hage-
baand, med strittende Sicketkjoler og ~~to~~
nyser, Duffende af Lavendelvand og
Esprit de Valdemar - hvor var de fine!

I Havens modsatte Hjørne med
et stort „Tobakshus“ til Baggrund
stod et morsomt ottekantet Lysthüs
med kegleformet Tag. Det var altid
sættet med Papir med kinesiske
Motiver. Indt i Lysthüset stod et
jerdfast ^{rimt} Bord og langs Væggene faste
Banke. Her blev Eftermiddags Mel-
lemmaden spist og blev Kaffen eller
Theen drukket. Lige ved Lysthüset
stod fem meget gamle og store Stik-
keløberbüske, som Bedstefar selv
havde plantet, en til hver af sine
Børn. Nu var det Børnebørnene
som flakkedes om Deres respektive
Mødres Barndomsbüsk. Ejendoms-
retten blev altid nøje overholdt mel-
lem os Unge, kun een Büsk -
den der havde været Anhel Alberts
som nu boede i Leipzig, var selv =

følgeslig Allemandsøjé og derfor plyndet
 endnu medens Barrene var grønne.
 Jeg husker at Mor's Busk bar store
 røde og lodne Bær. Men Præstestykket
 i Haven var for os Børn det store
 Sukkerparatre, som allerede i Sommer-
 ferien var fyldt med modne gule
 og laker Sukkerpærer. Bedstefar var
 en udpræget Havemand og det var
 utroligt saameget han havde samlet
 af sjældne Blåider og Roser. Haven
 var nydelig i sit Anlag med smaa
 Busketter af Maanedorser og Moorser,
 Bede i Græsplænen med sjældne Roser
 og i Plænen midt Kirsebærtræet der bar
 de søde spanske Bær. Der var Snebold-
 træer, Syrener og Junimier og en stor
 ægte Kastanje. Det var altid opandend
 om Efteraaret om Kastanjene blev
 modne. Omkring 1de Juli stod Haven
 i sit skønneste Flor og den 5de Juli
 blev der bindet Krandske til Udsmyk-
 ningen af "Kampgraven" og "Landvol-
 daten"

samt de øvrige Monumenter. Jeg ser
endnu for mig det yndige Syn af
Mor og hendes 3 Søstre i lyse Sommer-
kjoler, omgivet af alle os Børn, travlt
optagne af at binde Kranse, inderes
Bedstefar med sin lange Pibe i Munder
og sin Kalot paa Hovedet med en
Havesaks klippede Løs af Havens
Overdaadighed af Blomster, som vi
Børn i Kørve bar ind til vor Moder.

Og Bedstemor den altid praktiske
med sine store Bakker med Mellem-
mader, Kager og Kaffe - hvor var det
hyggeligt. Naar saa Affensmader
var opstod, og Kranse var færdige
og laa paa Række i Havestuen,
saa bar vi Børn i Flak og Følge
med hundreder af andre Børn og
Familiers Kranse op til de respek-
tive Monumenter. En højtidelig og
stemningsfuld Skik som varer ved
den Dag i Dag, den 5 Juli i "Mindernes
By."

Det prægede i høj Grad Bedstefar saavel hans Udse, som hans Væsen, at han var ud af en gammel Skulptørløst. Af Bygning var han af middelhøjde og ret spinkel. Hovedformen var smuk, Panden høj og hvalvet, Øjnene graa og milde i Udtrykket. I forhold: var ung Alder var han blevet opholdt, og jeg erindrer ham kun med Paryk. Han bar Hageskas og Overskas, men var glatbarberet paa Kinderne. Han talte dampet og otammede Lidt, var iøvrigt fuld af Lüne og en fornøjelig Fortæller. Han elskede Weissels Distø som han ofte citerede for os idet „Smeden og Bageren“ samt „Hindemordet“, saa to han altid saa hjerteligt.

Vi Børn elskede Bedstefar som var en udpræget Børneven, vi tumlede med ham, og han nød naar han narrede os. Han var en Mester i Damspil — og forblev uovervundet. Men foruden Spøgen og Legen, forstod

han meget tidligt at aabne vore Sjine
for hvad der var omkret, ikke alene
i Naturen, hvor navnlig Blomsterne
havde hans Kærlighed, men ogsaa i
Kunsten gennem Billedene i hans Bøger.
Vi fik altid en god Forklaring paa vore
Spørgsmaal, dertil havde han altid
Tid. Bedstefar har betydet meget for
hele min aandelige Udvikling, hvor-
for jeg altid mindes ham med Kæ-
rlighed og dyb Taknemmelighed.

Bedstemor oüplerede Bedstefar paa
upperste Maade. Hun var fuld af
Lüne og Humør og med spillende
brune Sjine. Hun var praktisk anlagt
og en dygtig og hyggelig Husmor;
den prægtigste Bedstemor for hele den
store Flak Børnebørn. Bedsteforalderen
havde ialt 5 Børn, hvoraf Albert
Winther var den ældste. Han var Kunstners
Malers og boede i Leipzig. Toit Ægteskab
med en tysk Dame som havde han
2 Sønner. Den ældste Datter hed

Mathilde og var gift med Grosserer
Alex Højmark i København, der
var 2 Børn. Den næstældste
Datter var Agnes gift med Redaktør
og Ejer og Udgiver af "Sorø Avis" -
~~som havde 5 Børn~~ Frederik Kläuser.
Der var 5 Børn. Den tredje Datter
var Glara gift med Laseerchef
Hansen i Fredericia, der var 4 Børn,
og endelig den yngste Datter, som
var Mor der havde et Tre Børn.
Kaar Børn, Svigerbørn og Børnebørn
saaledes, var det uanstelig en stor
Familie, og der skulde meget til
at have dem som Gæster hele den
lange Sommerferie. De tog Samle
Sog imod dem alle som en Selv-
føjelighed og med et elskeligt Smil.
Bedstemor kaldte altid Bedstefar
ved Efternavn "Winther" og til sine
fire Svigersønner sagde hun altid
"De." Hun var overordentlig inter-
esseret i Løttenispil, og havde en
Række Sedler som hun fulgte med

stor Spænding. Hun vandt iøvrigt af
dog mest mindre Gevinster. For Konge-
huset varede hun en glødende Inter-
esse, det var jo i Fredensborgdagens
store Tid, og Avisernes Beretninger
herom, og Ugebladernes Billedstof
blev meget debatterede. —

Om Søndagen drog hele Familien
„Karavannen“ som Far kaldte den
ned ad Købmagersgade, hen ad Dan-
marksgade og ned ad Gøttersgade
hvor vi stødte til — paa Vej til
Strandvejen. Her holdt der Kapervogn,
og efter at det efter en Del „Innørreri“
blandt os Fætre var bleven afgjort
hvem der skulde sidde paa Bænken
hos Kisten paa henholdsvis Ud og
Hjemtur, blev hele Familien placeret
i et Par Vogne, hvorpaa Turen gik
til Hannerup — undervejs til
Fuglsang Skov. Fuglsang var Bøgeskov
i Modsatning til Hannerup, der i
min Barndom var Granne. Jeg

mindes, at Hugo og jeg sammen med Bedstefar kørte til „Daugaard“ hvor Bedstefar havde Malerarbejdet hos den gamle Kammerherre de Thygeson. De To gamle Herrer sad og talte om Napoleon, rimeligvis foranlediget af nogle Kobberstik paa Væggen. Jeg erindrer tydeligt, at Kammerherren fortalte Bedstefar, at han ikke alene havde set Kejseren — men endog talt med ham. For mig er det den Dag i Dag en gjendommeligt Tanke.

Som Borger i Byen var Bedstefar agtet og anset. Han gjorde et stort Arbejde for at højne sin Stand, og var i en lang Aarrække Formand for Haandværkerforeningen. Han var decoreret med Dannebrogskorsset, som han oatte megen Pris paa.

Bedstefar fortalte os ofte om sin tropiske store, danske Hünd „Sultan“. Den havde engang gvelst hans Liv. Han havde en Del Malerarbejde paa „Follerupgaard“

som ligger et Par Mil fra Fredericia. En Dag gik han derud, fulgt af Sultan, for at hente sin Betaling for Arbejdet. Paa Hjerturen maatte han passere Spang Skov, og pludselig springer en Mand frem og griber fat i Bedstefar og kaster ham til Jorden for at uedplyndre ham. Røveren maa enten ikke have set Sultan, eller regnet med den, for i et øvü var den over ham saa han styrter, og havde Hündens valdige Gab over sig. Bedstefar var ikke oen til at fjerne sig, og da han var kommen i en passende Afstand, fløjtede han paa Hündens, som straks slap sit Tag i Røveren der skyndsomst forsvandt i Skovtykningen. En anden Historie Historie om Sultan er følgende.

Bedstefar's eneste Broder Rasmus Wintker var Malermester i Middelfart. Hans vilde Bedstefar en Dag besøge, og da han stod paa Skibet der skulde føre ham over til Fyen, kom Sultan farende

og satte i et valdigt Spring over
Bolværket med paa Skibet. Det var
netop ved at sejle, og Hunden kom
saaledes med til Middelfart. I den
fremmede By blev den af en eller
anden Grund borte for Bedstefar,
og da han nödvendigvis skulde hjem
samme Dag, aftalte han med sin
Broder, at komme igen næste Dag
forat hente Hunden. Da Bedstefar
næste Morgen aabner sin Gadedør,
ser han til sin Glæde og store Over=
raskelse Sultan liggende paa Trappe=
stenen. Den var i bedste Velgaaende,
men drivvad. Noogle Fiskere i Snog=
høj fortalte senere, at de havde set
det store Dyr kæmpe sig gennem den
starke Ström i Lillebelt, og komme o
iland ved Snoghøj, hvorefter den spor=
enstreges dog Retningen ad Landevejen
til Fredericia, en Løbetur paa en god
Mitsouj. Bedstefar havde i mors
Barndom en Tam Kræge. Naar Hønsene

blev fodrede, var Kragen den første der
forsynede sig, og naar Haven indigjænt
røg paa den, saa hoppede Kragen op
paa Havnens Ryg og ruskede den i Halsen
saa Hjerte røg til alle Sider. Bedstemors
Haver var altid traletøse. Kragen havde
en sand Mani efter det der glimrede
og skinnede, Blakdaaser, Potteskaar, Glas=
stumper og lignende. Alt saadant rane=
de den og fløj bort med det uden at
sagen vidste hvor den havde sit Gem=
mested. Dens Tyvagtighed indskrænkede
sig ikke alene til spiselige Sager, som
den gennem aabne Vinduer stjal i
Køkkenet, den drev det saavidt, at den
stjal en Del Sølvkroner, som Bedstemor
havde lagt paa Køkkenbordet. Først mange
Aar efter, fandt man ved Faldningen
af et gammelt Paratraien Hjulhed i
Stammen - Kragens hemmelige Skjulested.
Blant alle dens skinnende Herligheder
laa ogsaa Bedstemors Sølvpenge.
Haven var adskilt fra Nabohaven ved

en Tjörnehak. Naboen var en Vasketrone
som benyttede sin Have til Tjörreplads.
Him kunde ikke fordrage Krager, og en
Dag, da him stod og trængte sin Vask
til Tjörning, sad Krageren paa Tjörnehakken
og skrappede op med sit Kra! Kra!
Strigt tog Konen da en vaad Skjorte
og hev i Hovedet paa Krageren. Det
skulde him ikke have gjort, det kom
bitterlig til at fortryde. Ved Middags-
tid da him, efter et omhyggelig at
have hængt sin fine Vask op, tog
sig en velfortjent Middagslur, kom
Krageren for at hævne sig. Ferinden havde
den været paa en lille Visit hos den
anden Nabo, som var en reformeret
Avelbruger der havde en dejlig stor
Mödding. Denne Mödding var Kragerens
Ejendomssted, og der sølede den sig
rigtig godt til, og med et overkæbs-
fildt og skadepo Kra! Kra!, fløj den
sni fra Tjörneren til Tjörneren Vaskende
med Vingene oaa Möddingsnavet

rog til alle Sider og ødelagde den
stakkels Kones fine Vask. Kragens
haverende Spetakel vække Konen
at hendes Middagsliv medens Kragen
fra Tøppen af det gamle Peretra
kra kraede sig „Tak for sidst.“ Der
blev en stor Opstandelse og Ballade
som endte med at Bedstefar maatte
betale Konen for hendes Vask og
ydermere love hende at lade Kragen
fange. Som tidligere nævnt var
Bedstefar en meget interesseret Have-
mand. I Græsplænen var der et
Bed, som ved Foraars tid blev be-
plantet med Blomster i Inyestre
og efter Farver, — et saakaldt Teppe-
bed. Bedstefar havde netop plantet
dette Bed og var færdig med sit
Arbejde med Kragen som interesseret
Tilskuer. Da han senere hen paa
Dagen kom ned i Haven, ser han
til sin Ærgelse, at alle de fine Planter
var pillede op og omhyggelig anbragte

ved de respektive Hüller. Kragens Kløer i Haverjorden viste hvem Synderen var. Da blev det besluttet, at man skulde Kragen fanges, — men hvorledes. Vel holdt den Trofast til ved Hus og Have, men narre sig den og fange den — var umuligt. Men Bedstemor Winther var en klog Kone. Hun vidste, at Kragens Livret var Frikadeller. Hun lavede da et stort Kræmmerhus af Kædus-papir saa stort, at Kragens Hoved let kunde gaa derind. Men Kanten inden i Kræmmerhuset besminstede hun med et tykt Lag Fiske-lim, og fyldte Kræmmerhuset med de dejligste hakkede Frikadeller.

Denne lækre Løsteknemad blev nu efter hendes Anvisning anbragt midt i det paany omplantede Blomst-erbød. At Kragen vilde komme og fristet af den herlige Løsteknemad stikke Hovedet i Kræmmerhuset og blive hængeende og derved være fortabt

var en afgjort Sag. Men det gik held
anderledes. Kragen kom, den spantui:
Cerede yderst interessert omkring
det dejlige Krammerhus. Den kiggede
med Hovedet paa Sued, saa med det
ene Øje, saa med det andet — ind:
Til den med en rask Beslutning
sog Krammerhuset i den spidde End
med sit Nav, ryttede Firkadellerne
ind og aad den med oynlig Velbehag,
hvorefter den med høje Kra! Kra!
„Tak for Mad!“ fløj op i sit Percefra.
Overfor Kragens Snildhed hjalp Bedde:
mars Snildhed ståe.

Men Krükken gaar saakende til
Vands til den kommer hanteløs
hjem. Dagen kom hvor Kragen
gik i en Fælde og Fælden blev Høne:
huset. En Dag lod der herfra et
syndigt Halløj. Bedstefar anede Uraad,
han gik hen og Cirkede for Udgangen.
Hans Anelse gik i Opfyldelse, Kragen
var derinde startet optaget med at

Tomme Rederne for Eg. Nu blev den
fanget og forceret bort til en Ven af
Bedstefar. Men ogsaa hos ham laa det
den saamange Ulykker, at den tilsidst
maatte lade sit Liv. —

Til Toldboden i Fredericia kom den
engang en mystisk Kasse, som var
afsendt fra Egypten og adresseret til
Bedstefar Wintner. Afsenderen var
en Söstersön til Bedstemor. Han
hed Andreas Hvilsted og sejlede paa
den lange Farter og døde i min Barndom
i Kina. Da Kassen blev aabnet,
viste den sig at indeholde en
levende Landkildpadde.

For var den, og sikkert aldgammel.
Bedstefar mente, at den godt kunde
være omkring hundrede Aar, og
den kunde sandelig godt se ud til
det. I mange Aar levede den i
Hjemmet i Köbmagergade baade i
Mors Barndom og i min egen.
Om Sommeren holdt Skildpadden

til i Haven paa Græsplanen tøjret
i det ene Bagben. Naar Efteraaret
kom, blev den pakket ned i en Kasse
med Hø og anbragt i Kælderen hvor
den sov sin lange Vintersøvn, indtil
Bedstefar en Linn Førsaarsdag lukkede
Kassen op og lod Solen skinne ned
i Høet hvori den sov. Naar Solen da
havde bast rigtigst paa den, saa vaeg-
nede Skildpadden af sin Dvale og
blev forsigtigt anbragt paa Græsplanen.
Den fik Mælk at drikke og opiste
Salat og Franskebrød opblødt i Mælk.
Mor har fortalt, at Skildpadden
engang i hendes Barndom havde
fervildet sig ud paa Gaden, og sindigt
kravlede paa de Tappede Brosten,
midt paa Kørebanen, uden at ane
de Færer der truede den. Et Körtøj
med Gødning kom imod den. Hestene
rørte den ikke, men den tunge Vogns
to Hjæl gik over den. Da Mor ilede
til, ser hun Skildpadden roligt ferd-

sætte sin Spaseretur op ad Købmagergade.

Denne Trykke Skæl havde modstaaet Uogntasset's valdige Tryk.

Et Børn maadede os med et staa paa dens Skæl og langsomt men sikkert lode os transportere omkring i Haven. En stadig Kilde til Fornøjelse var dog Lørdagsbesøgene af Bedstefar's gamle Ven Voldmesteren. Han hed Jensen og var en lille jovial og rind Mand. Han var den sidste Indehaver af Voldmesterembedet, og boede i et malerisk lille Hus for Enden af den lange Allé i "Carolineliind".

Han bar en fin Uniform med en ejendommelig Kasket med snøede Sølvnåle, og blanke Knapper paa Frakken. Som naamt var han stikke høj — men rind, og da han tillige var den fornemste af de faste Lørdagsgæster, blev han altid anbragt i Sæden siddende paa en Pude. Under denne Tid blev Skild-

paddeu lümskeligen anbragt af os Unget.
Voldmeesteren fyldte godt, og det varede
som Regel ikke længe førend Skild-
paddeu fik det lidt for varmt, straks
kæ sine længe Ben, og rejser sig
og længsamt men sikkert flytter
Voldmeesteren hen i Hjørnet af Popen
indv stor Forbavselse for ham selv
og Jubel fra os Børn.

Gammel var Skildpaddeu, og selv
var jeg bleven voksen, da Bedste-
far en Dag fortalte mig, at min var
Skildpaddeu død. Det opdog ham en
Del hvorledes han kunde redde dens
prægtfulde Skal. Man fik saa den Lede,
at grave Skildpaddeu ned i en stor
Myretue, som læa i et Hjørne af
Haven. Hans Tanke var den, at Myre-
ne skulde æde alt Kødets saa kun
Skeletet og Skallen blev tilbage.

Jeg overværed selv Skildpaddeus
Begravelse i Myretuens, og saa med
hverken Raseri Myrene kaster sig

over den „cefte Skjoldpadder“. De masede
og de myrede med den hele Som-
meren, og ved Efteraarstide havde de
adl' alt saa kim l'ose Ben var til-
bage, og hvad værre var, havde de
lediget Skjoldpladerne fra selve
Skallen, og derved ødelagt den.
Bedstefar gav mig et Par af Skjold-
pladerne til Minde om vor gamle
Ven - Skjoldpadden!

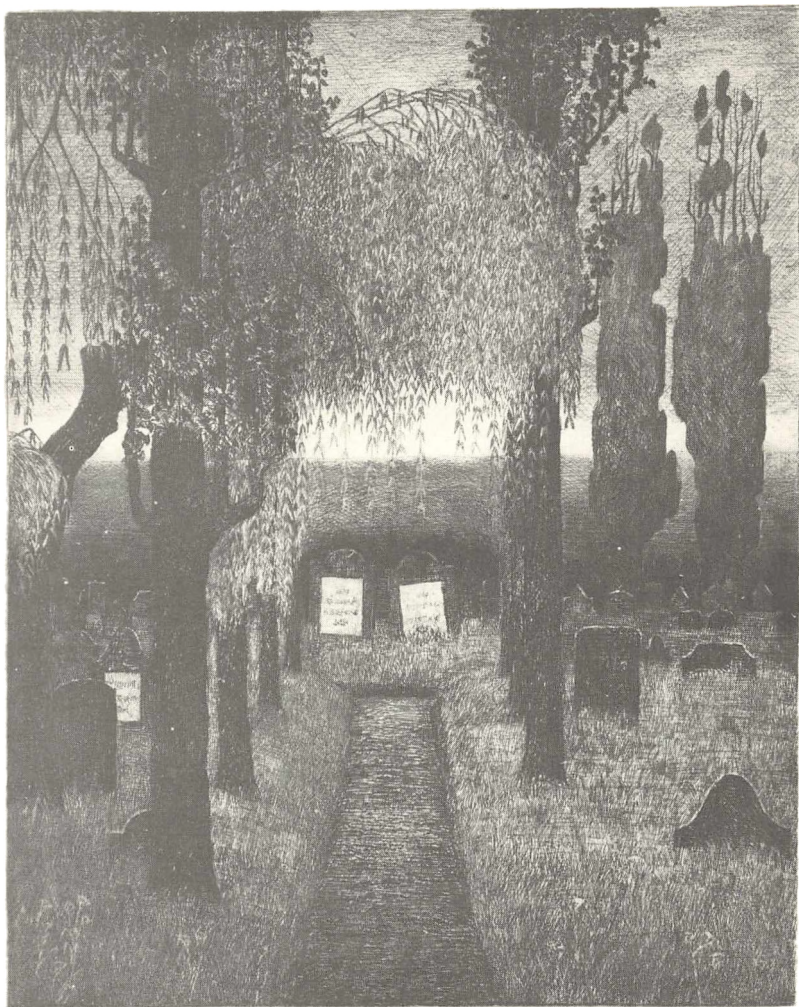
I Haven arbejdede en morsom gammel
Mand der hed Abraham Steen, men
som var kendt af alle under Navnet
„Molle“. Han hørte til den reformerte
Menighed, var p'uktelrykket med et
ypperligt karakteristisk Hoved og med
langt, mørkt, nedhengende Nættehaar.
Han regnedes for en af Byens mange
Originaler, og det franske Blod i ham
rullede østertit. Fyr og Flamme naar
han talte sit vidunderlige „Kalmükspog“
og ikke mindst naar han blev dril-
let, og det blev han ofte, det var vor
store Fornøjelse.

I Tilknytning til det gamle Hjem i Køb-
magergade vil jeg nævne „Store Marie“;
hun var en stor kraftigbygget jysk Bonde-
pige, som havde Tjend hos Bedsteforalderne
da min Mor blev født. Hun blev hos dem
i mange Aar, men blev tilsidt gift og boede
i min Barndom i et lille Husmandshus
paa Slyby Faldet. Store Marie omfattede
gennem hele sit lange Liv Familien fra
Købmagergade med en rørende Troskab og
Kærlighed. Mor kaldte hun altid for Dag-
mar og vedblev at sige Du til hende.
Ved alle Familiebegivenheder, drikke
Store Marie op. Hun var som nævnt til
Mors Barndaal, hendes Konfirmation,
hendes Bryllup, Lölobryllup og vi havde
ogsaa den Glæde at se hende til Mor's
og Far's Guldbryllup. Sikket et enestaaende
Tilfælde. Hun døde förend Mor, tiigt op-
pe i halvfemsaaerene paa Eldersdomshjem-
met i Fredericia.

Omsluttet af sine Volde, med ~~store~~ sine
lange, brede og snorlige Gader, var Trude=
ricia noget for sig selv, — en markes=
lig By, der ikke lignede nogen anden
By i Landet. Med Undtagelse af Gother=
gade og et Stykke af Danmarks=
gade, var Gaderne yderst daarligt brolagte
med store søppede Sten. Der var
dybe Rende-stene med Rende-stensbrad=
er, og i Fortoget var der mange Steder
med et en rørformet Trakasse hvori
kunde anbringes en festsaaende
Flagotang. Byen har altid været meget
flagende, og de mange Flagotanger
udenfor Husene saa festlige ud. Selve
Stangerne kom kun frem naar der
skulde flages, og til dog lig var Flag=
stangstillet dækket af en Sten eller
et Tralaag. En Dag manglede et Sted
i Gothergade en saadan Sitering, og
det eneste som kunde ske — skete
naturligvis. Byens eneste Indehaver
af et Traben, Bestefar Winthers gode

Den Kjöbmand Schroeder „Manden med
Pind i Bükserne“ som Hjøgo altid kaldte
ham, var saa iheldig at stikke
Benet i et saadant Flagstangshul.
Han faldt og brakkede det. I Byens
Nors Tordnedt han imod de fristaaende
Flagstanger, og det Lykkedes ham ogsaa
at faa dem forbude. Efter den Tid,
fandt Flagning kun Sted fra Tøse og
Vindue. Voldene havde pragtfulde
Alléer, som findes endnu, men
selve Voldskraaningerne og Bastioner-
ne og Udenværkerne var nøgne og
uden Bevoksning. Fra Voldene
var en vid Udsigt over „Fredericia Mark“
som henlæa helt ubebygget lige til
Byens Grænse „Ryttersgrøften“. Paa
Voldene fandtes foruden det gamle
Kriidslaarn — 3 Møller, som gav
Byens Silkeiet en glimrende Vik-
ning. Paa Gøtervold den gamle
arvordige, sorttjærede Sluvmølle,
som desværre forlanged er forsvundet.

Nørrevold havde den store „Vold =
mølle“, og Søndervold „Havnemøllen.“
Saa vel Voldmøllen som Havnemøllen
brændte i min Barndom. Inden=
for Voldene eller rettere Langs
Voldgaderne stod endnu Ræsker
af kæmpestore Pyramidepapler.
De begynte ved Ridebanen ved
Vestervold, strakte sig forbi Jøde =
Kirkegaarden hen til Havedvæsten
Prinsens Port og helt hen til Kon=
gens Port. Trinitatis Sogn kaldtes
dengang altid for „dansk Sogn“,
her boede Byens mange Stol =
brügere, der for de flestes Vedkom=
mende tilhørte den reformerte
Menighed. De stammede oprind=
lig fra Frankrig, levede for sig selv
og var stærkt indgiftede i hinanden.
I dens lille Kirke blev der mærke=
ligt nok prædikeret paa Tytsk, men
indbyrdes talte de, hvad vi i Byen
kaldte „Kalmütsprogs“, et vidunderligt

Hjalmar Kässler

„Den mosaiske Kirkegård i Fredericia.“

Den mosaiske kirkegård i Fredericia (Fredericia museum).

Lammensværm i en herlig Dialekt.
Eng Dag stod jeg hjemme og saa
ned i Gaarden hvor der laa nogle
Brædder hvorpaa et Par Dreenge
legede. En gammel Gaardmand,
en juldøds Reformert, raaber saa
til Dreengene. „I To lille Drenger—
I mo it trin po di' Bretter, jer
Mor, kuin oiz, I rived jer Forkler
itu.“ Se, det var en Prove paa ren
og uforsfalsket Kalmuksprog.

Samme reformerte Tobakbrügere
dyrkede navnlig Tobak, som solgtes
til Byens gamle Cigarfabrik.
De mange „Tobakshuse“ var karak-
teristiske for hele dansk Løgn.
Naturligvis huggede vi Dreenge
Tobaksblade fra Markerne, vejrede
dem, og røg dem under uendelige
Lidelser. Med sin blandede Be-
folkning, havde Byen selvfølgelig
mange „Originaler“, for det meste
Stakkels forfaldne og fattige Mennesker.

Foruden i, "vemmande," "molle" som jeg
 har nu talt ligesom "~~Løjtnant~~" "Syofingse,"
 var de "Mathias Klatgald," en kæmpe-
 stor røtmasket, skægget Mand med
 en "eddrødt Ansigt." Han var altid be-
 ruset og havde en Hale af Dreng
 løbende efter sig. De drillede ham
 ustandseligt ved Tilraab, indtil han
 pludseligt smed Treestroene og i
 skarpt Løb paa Hoesokket for-
 fulgte sine Plaseaander. Han fik
 aldrig fat i nogen, men vi var
 altid hindeangst for ham.
 Oprindeligt skal han i sine unge
 Dage have været Lejertjener, og ved
 et Selskab vares saa uheldig at
 labe en Bakke fyldt med Torcel-
 lain, han skal da have sagt
 "der ligger den hele Klatgald."
 En Gang om Ugen havde Byens
 Fattiglenner, der for Mandenes
 Vedkommende var kloede i blaad
 Larredstij, Tilladelse til at aflægge

„Dioiter“ hos en bestemt Række af Byens Borgere. Jeg husker, at Bedstemor Mathiesen den Dag altid havde en Stabel 5 Øre stående paa Køkkenbordet. De kom skiftetvist ind, sagde ingenting, fik deres 5 Øre og forsvandt ligesaa stille. Blandt disse husker jeg især „Føllet“ en Datter af „Mutter Skravaller“, et stakels fordrøttent Kvindemenneske, som endte med at blive myrdet af et andet Følglems en raa Bændel der hed Bender. Det var en ihjyskelig Affære, som dengang optog os meget.—

Efterhaanden som vi Drengene voksede til, og Bedstefar's Have blev os for lille, saa tilbragtes Feriedagene ved Stranden især ved Møllebøjsten langs Strandvejen. Her tilbragte vi de lange Sommerfestmiddage. Vandet var lavt og Binden sandet, et sandt Eldorado for raske Drengene med bare Ben. Her vrimlede

med store Sten med vedhængende
Blaretang, i den stod herlige Krabber
og Rejer medens „Tobiaser“ og Klunde=
stejler smittede om Fødderne paa os.
Dagevis pjaskede vi i Vandet og Spandori
af Krabber slable vi hjem for at nyde
dem, næst de paa store Fade nykoste
og herligt røde blev serveret for os
til Aftensbordet. — I mine Gjine,
har Fredericia altid haft en dejlig
Omegn, og den drog os mere og mere.
Det var især Engdraget mellem Bak=
kerne ved Hammerup og Erritsø der
jæglede os. Fra en lille Lyngbegroet
Bakke, som laa frit i Engene paa
Erritsøsideu og som Hugo havde døbt
„Lyngprinsessen“ nød vi den maleriske
Udsigt op mod den gamle hvitkalkede
ni nedrevne „Erritsø Kirke“. Hvor
var det ubarmhertigt haardkandet
at nedbryde den for at erstatte den
med den banale og ligegyldige Byg=
ning der nu findes. Det gamle

Takkede Kirketaarn med det Mængder
af skrigende Alliker, - var jo netop
der hvor Gintkel og Preben Grubbe
sød skjulte under Suenoketrigen.

I „Paulins Krønike“ fortæller Garst Etlar
herom paa sin egne romantiske Maade.

Fortællingen foregaar i denne Egn,
som Fredericiadrenzen Garst Etlar lige-
som vi har elsket og kendt ud og ind.
Gennem Engen løber en Bæk der mün-
der ud i Møllebugten ved „Sandal“:

Broen som gik over den ved Strand-
vejen havde Fligo efter Garst Etlar dødt
„Preben Grubbes Bro“. Endnu i vor Børn-
dom var der en gammel Egetræbro. —

Bækken kom til at spille en stor
Rolle i en Sommerferie. Det var jo i
Stanleybegejstringens Dage, og inspireret
af hans „Rejse i det mørke Afrika“ og
hans Udforsteningorejse til Nilens Udspring,
fik vi Idéen at udforstke Bækkenes
ukendte Udspring. Til den Ende
udstyredes en større Expedition hvis

Leder var en Skolekammerat Cchr. Fryd.
 Han havde læst om Stanleys Rejser
 og vidste hvad det betød at jaa en
 dygtig Kortlægger, hvorpaa han omtalte
 sig min Deltagelse i Ekspeditionen
 som Tegner. Slæbende paa stort Telt-
 indstyr, Fiskegrejer og meget mere, staa-
 Lede vi en Ferie dag fra Preben Gribbes
 Bro og fulgte Floden gennem Engene.
 Hver lille Buestrøg og Krumning
 af dens Løb blev nøje tegnet paa
 Kartet som jeg optog. Dybdemaal og
 Breddemaal omhyggelig opnoteret,
 og længere og længere skred Expe-
 ditionen fremad ind i det mørke
 Fastland. Først den tredje Dag lyk-
 kedes det at trænge frem til Bakk-
 kerne bag Tugløng og finde Kildene
 til Flodens Udspring. Men hvad
 oplevede vi ikke i disse dejlige Ferie-
 dage. Saa var der Fodturene.
 Et af de første maalt var "Hejse Kro"
 hvor Kromanden, gamle Tver i
 Hejse, var en herlig Type. I o. v.

Ydere mindede han meget om H. C. Lumbye, hvis Billedet hangte i Kroen, og om Iver blev der sagt, at han var en Søn af ham. Hvorom alting end er, spillede Iver altid Violin og talte malende om Krigen, som han som Dreng havde oplevet. Han har engang fortalt mig, at han under eller maaske rettere efter 6 Juli = slaget bar Louises Malerkasse, da denne tog Studier til sit store Maleri „En Episode fra Slaget ved Højby Kro“, og som nu hænger i Raadhuussalen i Fredericia.

Vi vandrede ogsaa gerne til „Krybily Kro“ ved den skonne Gudstø Vig, og fulgte den gamle Kongevej, med alts gamle Frugttræer langs Grøfterne, til Snoghøj med sit maleriske Færgested til Middelfart. Snoghøj havde altid en særlig Tiltrækkingskraft for os, fyltete som vi var med Romantikkens fra Ingemanns Romaner, blev vi aldrig trætte af Egnerens dets Ude med den gamle Høneberg's Slotsbanker, og i selve Snoghøj de stemningsfulde Rester af Kammerherre Riegels

engang saa berømte Have. Og sidst
og ikke mindst den bedaaende Ud-
sigst over mod Iniddelfarls røde Tage,
dens ærverdige Kirke og Baggrund
Kongebrookoven. Paa Vejen hjem,
hjemsogte vi altid Hegnene langs
Marker og Veje som bestod af Nød-
dehække, og om Efteraaret drog vi
udstyret med omaa Lærredsposer
paa Nøddeture i Bakkerne bag Arritsø.

Efterhaanden forlængedes Turene, alle
Egnens gamle Kirker blev opsogte,
og navnlig Huse var utrættelig til
at forlange om saavel til Kolding-
egnen som til Vejleegnen.

Latin og Realstolen lededes i min
Skoletid af Rektor J. M. Secher. Han
var en høj, over og myndig Mand.
Blandt Lærerpersonalet var der enkelte
meget særprægede Personligheder.
Inspektøren hed Janus Møller mel-
lem Drengene kaldet „Fidus“. Med
sin uindgaaelige sorte Porcellanus =

pibe hængende i Mündingen, vagede
 han, staaende i Indgangsdøren, Fri-
 kvarterene, og naar Tiden var inde,
 ringede han med Skoleklakken. Klasse-
 vis samlede vi i lange Rækker, hvor-
 af de ældste klasser gik først ind.
 Over Indgangsdøren stod den latinske
 Indskrift „Et pueris palmæ“ —
 ogsaa for Drengene gives der Palmer.
 Vor Lærer i Dansk var Digteren
 Otto G. Fønø. Han var en høj mand
 med et fint og aandfuldt Ansigt.
 I Modværdning til de øvrige Lærere
 var han altid meget soigneret og
 elegant i sin Paaklædning. Han
 var en ypperlig Oplæser, og hans
 Gengivelse efter Holberg, Klejberg eller
 Madsrup var for mig en stor Op-
 levelse. I fransk og Historie havde
 vi en mærkelig lille tyk og kort-
 halsed Mand Frederik Poulsen.
 Han var Broder til Skuepillerne
 Olaf og Emil Poulsen.

skal han have været et udpræget
Talent for Scenen ligesom hans
to Brødre, men hans Broder Olaf
skal have afværget hans Debut
med Ordene „2 Brødre Poulsen
er nok“ — Vi kaldte ham „Marzen“
hvorfors ved jeg ikke. Vittig og mors-
som var han, og naar jeg senere
hen i Livet mødte ham i Fredericia
sulte han altid om sine Illudoms-
besøg paa „Mothkes Malerisamling“.

I Sydk havde vi en gammel
Officer og Veteran Kaptajn Vaupel,
ligesom Poulsen en noget forsimpet
Herre. Den første Skoledag efter
Sommerferien, fandt „Daaben“ Sted
i det store Trikvarter. Det var
en gammel Skik, og der blev ikke
saget blidt paa det lille uilykke-
lige Offer, naar han under Højnen
og Skrigen blev slabt hen under
Vandposten og fik hele Hovedet,
og undertiden Kroppen med, under

Tiden. - Det var de store Drenges
 Fornøjelse og Privilegium at lede
 Ekspeditionen. Senere hen i min
 Skoletid ændredes "Daaben" derved
 at "Fisus" ledede den og saaledes
 lagde en Dampet paa megen
 Raahed og Vildskab. Latinskolebørnene
 kaldtes blandt Byens Ungdom for
 "Lopper", i Modsetning til Borger-
 skolebørnene der følgende var "Lus".
 Ulykkeligtvis laa Skolerne i hinandens
 Nærhed, saa der fandt jævnlig Be-
 siddelse Sted mellem Lopper og Lus.
 Det var ikke hyggeligt for en lille
 Dreng at vove sig alene paa Vej
 til sin Skole. Derfor fulgtes vi
 som Regel i Flak og Følge. Jeg
 var en stille sagtmødt Dreng
 og havde Plagemaal, medens
 min Broder Hugo, selv som
 lille Dreng, ikke gik af Vejen for
 en Høvlung med Lusene.
 I Skolen klarede jeg mig især

i de første Aar held godt, men da man lagde megen Vægt paa de matematiske Fag, begyndte det at knibe for mig. Jeg kunde ikke fatte Matematik, og dette i Forbindelse med Matematiklærerens Holdning overfor mig, forbitrede i Virkeligheden de sidste Aar af min Skoletid. Alligevel Lykkedes det mig at rykke op i Klasserne uden at blive Over-siddet. Jeg gik ud af 4 Klasse, og vidde altsaa have faaet Præliminæ-eksamen, hvis jeg ikke havde faaet mit brandende Pinske opfyldt, at slippe ud af Skolen og komme i Malerlære. Den største Oplevelse i Skoletiden var en „Skolekavotte“ til Herregarden „Engelsholm“ i Vejleegnen. Den ejedes dengang af Kammerherre Bech, som havde 4 Sønner i Skolen, hvoraf et Par: Linspar Carl Adolph og August Bech vare mine Klassekammerater.

Kammerherren vidt den flotte Gostius
at invitere hele Skolen til en Tur til
Jelling og derfra til Engelsholm.
Det blev uferglemmeligt. Med Toget
tog vi til Vejle hvor en lang Rakke
Vogne ventede os, og efter en dejlig
Kroistur gennem Grejødalen, kom
vi omsider til Jellinge hvor Morgent
holdt et Foredrag om Kongegravene.
I sine unge Dage havde han været
inde i Gorm den Gamles Høj i selve
Gravkammeret. Engelsholm blev
den første Herreguard jeg fik set,
og i dens store festlige Havesal
var der dakter ~~et~~ et Bord til alle
os Deense samt hele Lærerpersonalet.
Vi fik en fin Middag og der var
Tjenere i Libri der vartede op.
Jeg husker at Rektor Secher og Otho
G. Föns talte ved Bordet - de var
basse ypperlige Talere. Senere hen
i mit Liv har jeg paa "Calle"
sammen med Hugi Bech drøftet

den vellykkede „Skootur“. En anden
Gang drog hele Skolen paa Dampbaad
til Kolding hvor vi besøgte Ruinen
af Koldinghus, som dengang var
imponerende malerisk og romantisk.
Det var et Eventyr for os at krydse
i de dybe Kelder. Fra Ruinen drog
vi saa med Musik i Spidsen paa Visit
til Kolding Latinskole hvor hele Skolen
med dens Rektor ~~hvor~~ og høre=
personale stod opstillet i Skolegården
for at hilse paa os. Koldingholms
Rektor var Kunsthistorikeren Sigurd
Müller der saavel som vor egen Rektor
deltog til os. Derefter drog vi, fulgt af
Koldingdrengene, ned til Havnen og
vejlede til „Löverodde“, et Traktør=
sted ved Koldingfjord, hvor Kaffebord
ventede os, og Resten af Dagen til=
bragtes med at lege Røvere og Soldater.
Det opsendende var at enkelte af
Lærerne deltog i Legen.
Om Vinteren havde vi den aarlige

Oplevelse „Skoleballet“ der altid indledtes med „Skolecomedien“ som blev spillet fra Theatret ved Frederiksklubben, hvor ogsaa Ballet fandt Sted.

Da jeg var den eneste paa Skolen der havde Evner for Tegning, blev mit aeerlige Job at tegne „Balplanen“, hvilket vil sige en Fortegnelse over de uivalgte Kavallerer, der skulde opfoere de forskjellige Danse. Denne Balplan blev ogsaa af mig prydet med en festlig Ramme som Regel Karikatur, som dengang var min Kæphest. Kostillonen var Offensens Glou, og der blev uivist megen Opfindsomhed for at faa den saa original og festlig som muligt. Til Damerne var der omaa Buketter af levende Blomster, og til Herrerne Straalende Ordre og Sløjfer. Da jeg aldrig har vaerd nogen god Danser, horte jeg ikke til de stærkt decorerede.

Gymnasiektionerne lededes af Militære
og navnlig en af Lærerne var en brødt
Herre. Han underviste ogsaa i Svømming.
Fra Skolen drog vi ned ad Kongensstræde
forbi det snurrende Dampvæveri - ud
over Engene hvorigennem Flod „den blåe
Flod“ som optog Spildevandet fra Damp-
væveriets Farveri. Videre gennem Karoline-
Lund og ud til Bøtten. Volden udfør
Karolinelund var lav og gylbebevokset
og nedenunder den laa den militære
Svømmeflaade. Lidt til Siden i Nær-
heden af Saltværket og Kalkværket
laa „Friballaden“ hvor navnlig „Luseus“
holdt til. Svømmetage lærte vi
hængende i en Sele i et Skur indt
paa Land. Naar Læreren skønnede
at vi kunde Tæne, fik vi et Reb
om Livet og blev ganske simpelt
smidt ud i Svømmebassinet saafremt
vi ikke foretrak selv at springe ud.
Vandet var ret dybt, og hængende i
Snoren, foretog vi nu Svømmetage

i Vandet, hvor det sandelig ikke var
saa simpelt og let som i Selen og
i Skindet. Men vi lærte alle at
svømme, og det var jo maalet.
Jeg husker en Klassekammerat
der led af "Vandkrak". En Dag
der var godt med Bølgeleg, misde-
de han pludselig Lysten til det
vaade, og løb splinternogen op over
Volden hen imod Havnemøllen
hvor han gæmte sig i et Tjørnekraat.
Da vi drog hjem havde vi hans
Tøj med, som han iførte sig paa
Volden til Grin for os alle.
I Beltet kunde der ved 1850
Vindretninger være en uholig
Mængde Vandmand. Vi Drenge
kædte de hvide og ufarlige for
"Snottabber" i Modsatning til
de store og farveprægtige røde
Vandmand, der med deres lange
Træde ikke var behagelige at
komme i Nærheden af, det

var „Brandvæbnerne“ — Overfor
Skolen boede i Danmarks Gade
en Bager, som havde en Speciali-
tet — nemlig Sirupoklumper
store og søde. De var meget
eftertrængte og kostede 1 Grc pr:
Styk, men fyldte til Gengæld
hele Munden, og varede en halv
Timestid. Uballige er de Anmær-
ninger og Lissings der yaldt til
de uheldelige Pyndere, der blev
opdaget, naar de sneg sig ind
af Jernporten — efter Sirupoklumper.

Som tidligere nævnt, hørte jeg
til de stiltfærdige Drenges med ud-
prægede indendørs Interesser, og
meget tidligt begyndte Samler-
manien i mig, at vise sig.
For at faa Midler til at til-
fredsbylle denne Tilbøjelighed,
fejede jeg hver Lørdag Fortoget
paa Gaden, hvilket indbragte
mig 10 Grc af Bedstemor Mathiesens.

Familien var meget kødopivende, og Kød-
benene samlede jeg omhyggelig sammen
og solgte til Købmand Broe i Gøtherogade.
Hans Baghus staar endnu for min
Erindring som noget af det mest fan-
tastiske, jeg har set. Det var i Sandhed
et Benhus. Dyrer af Ben, hele Skeletter
og Bunker af Kranier af Heste, Køer og
Førin laa paa Gulvet eller var ophængt
under Loftet eller paa Væggene. Der
længede forferdeligt, og i al denne
Ekkelhed færdedes fra Morgen til Aften
en gammel, mager Mand. Han skrællede
Benene rene, sortede dem, og Rots-
terne voks, og sørgede for at Lagen
efterhaanden sendtes til Papirmøllen.
Hos ham afsatte jeg mine Kødben
og erholdt saa en Vægeseddel, som
jeg afleverede i Købmand Broes Butik,
og fik min Betaling, det godt kunde
løbe op til 50-75 Gd. Jeg var
endvidere meget ihærdig med at
arrangere Barzaker med Gevinster

og rigelig Mængde af Vitter. Prisen
 pr. Lod var 2 eller 5 Gros, som Familien
 Medlemme og Venner blev tvunget
 til at aftage. Det var af stor Be-
 tydning for et lykkeligt økonomisk
 Resultat, at min Fætter Hugo
 var til at jaa fat i, for han tog
 som Regel en hel Haandfuld Lods-
 der ad Gangen. Onkel Hugo var
 Fars yngste Broder. Han var Ung-
 Karl, Telegrafist ved Telegrafstationen
 og boede i et Par Gaalværelser
 eid mod Ryeg Plads hos Bedstefor-
 aldrene. Han var en velbegavet
 og en meget smuk Mand, med
 et aandsfuldt Hoved der meget
 mindede om Alexandri Dümas
 den yngre. Han havde en elegant
 Figur og var klædt med udsøst
 Smag. Ingen Stræder i Fredericia
 var god nok til ham, han lod
 sit Tøj sy i Odense eller Kolding.
 Han havde flotte Vaner, holdt

Blandt andet Lystfartøj, og var en
ivrig Kapeiler. Hans Fartøj hed „Pal-
las Athene“ - Paa hans Værelse drøftede
der altid fint af gode Cigars og Parfumer,
og da han var en ivrig Røger, saa
overlod han mig de Tomme Cigare-
kasser, som jeg formodet 10 Ør solgte
til hans gode Ven og Leverandør
Cigarfabrikant „Döller“. Besøgers
3 Soiner var alle værprægede
og kendte i Byen under Benævnel-
sen „Den Rige.“ - Den Fine, og den
Flotte Makkisøen. Den rige var
Far, den fine Onkel Thorvald
der repræsenterede nogle franske
og tyske Modefirmaer, og som
ogsaa boede i Fredericia. Men
den Flotte - det var Onkel Hugo.

Min Kærlighed til og Inter-
esse for Dyr var stor, jeg havde
store Bure med Kanariefugle,
Pillider, Turtelduer og almindelige

Düet, foruden en Mængde Kammer.
Derfor var jeg fastsat i al min
Fritid for at skaffe Føde til dem.
Som saa mange Drengs var ogsaa
jeg en ivrig Samler af Frimærker,
Oldsager, Glplakater, Mynter og
Dyreskeletter, Dyr i Spiritus o.s.v.
— men en Husorm havde jeg ikke,
havde aldrig set saadan en,
for de fandtes ikke paa Fredericiaguen.
Far havde dengang meget Arbejde
for Statobanerne, blandt andet
Banelinjen gennem Jylland til Ribe
og Esbjerg. Af Sverdenes Fortællinger
havde jeg hørt om de mange Hus-
orme som de fandt liggende og
solende sig paa Baneelement,
og mi vejrede jeg en Chance.
En af Sverdenes hed Deleiran,
han havde lært hos Bedstefar og
var her og i mange Aar. Han
lovede mig ved Lejlighed, naar

han var paa Banearbejde, at fange en rigtig stor - helst sort Slugorm til mig. En Sommerdag kom der saa et Brevkort til Far fra Deleuran, hvori han meddelte, at han returnerede nogle Kasser med Materialer, og, at der i en af dem var en stor, sort Slugorm til Hjælmar. Der blev en valdig Opstandelse i Familien Mathiesens. Mor var ude af sig selv ved Tanken om det giftige Kryb. Far, rasende paa „den Tidst“ til Deleuran, og jeg selv sov ikke om Natten af lutter Spænding. Kasserne blev hentet paa Banegaarden, og efter Far's Ordre af Læredrengene slæbt ind i „Lakerstien“, hvortil Døren blev omhyggelig lukket. Far og 2 Læredrengene Joseph og Kaspar Hansen alle tre iførte lange Skjæfterstøvler og bevabnede med knipler og en Fløtang, drog ind i „Lakerstien“ for at aabne Kasserne og nedz

lægge Stangen. Ude fra Gaden havde jeg taget Opstilling med et væsen trykket flad mod Ruden for at overvare Besøgendeernes Gang. Ved Hjælp af Stangen fandtes den første Kasse, som kun indeholdt Pensler og tomme Malerpotter. Den næste var fyldt med Arbejdstøj, hvor navnlig Armer og Lommer ved Stangen blev omhyggelig undersøgte, — dog stadig ingen Flugorm. Men i den tredje Kasse var der en Del Flasker nedpakket i Halv, og i en af disse Flasker fandtes et prægtigt Eksempel af en stor sort Flugorm, — i Spiritus!. Der faldt Ro over Gemytterne, og Lykkelig og triumferende fremviede jeg min Nyerhvervelse for Kammeraterne. Deleuran fortalte mig senere, at han en Dag havde set Flugormen ligge og sove sig i Græsset mellem Skimmerne. Forsigtig havde han

anbragt en Tom Glasflaske i Nærheden af den, og skræmt den. Fluzormen maå da have betragtet Flasken som et sikkert Tilflugtssted, den krøb ind i den, Deleuran greb Flasken, proppede den til og fyldte den senere med Brændvin, som dengang kostede 20 Gde for en hel Flaske, — den fik saaledes en virkelig omuik Død.

I Gøthersgade boede lige over for os
en Gastgiver P. A. Nissen. Her ham
logerede ofte Markedsgjølere, Skue=
spillere og andre færende Folk.
Nissen var min gode Ven, og en Dag
kaldte han paa mig og oplyste,
om jeg ikke kiunde male en Plakat
med en Odder. Jeg var paa det Tids=
punkt 12 Aar gammel. En Odder
havde jeg aldrig set, saa jeg var
jo noget betænkelig, men da jeg
fik at vide, at der hos Nissen
boede en Mand, som havde med=
bragt en levende Odder, som han
østede at forevide for Penge og der=
for nödvendigtvis maatte have en
Plakat, slog jeg til. Jeg fulgte saa
med Nissen ind i Gastgivergaarden
og kiggede paa Odderen, som var
spærret inde i en Kasse med Staal=
Traadvæv. Den saa ikke tilsvæk=
kende ud, var meget urolig og til
Tider rasende. Et stort Stykke Pap
blev hentet, og tilligemed Farver og

Pensten, og omgivet af en malerisk
beundrende Skare af Gastgiversgaardens
brogede Gæster, gik jeg fejdrig i Lag
med Opgaven. Det Lykkedes mig
virkeligt at fremstille et frygtind-
gydende Uhyre med vilde Glimt
i Øjnene og lange Knurrehaare.
Plakaten blev slaaet op paa Porten
ud mod Gothersgade, og Ejeren af
Ødderen var yderst tilfreds og gav
mig et fyrsteligt Honorar — en hel
Søløkrone! Saamange Penge havde
jeg aldrig ejet endoige selv fortjent,
og for denne Søløkrone købte jeg
hos Bogbinder H. G. Wench, — min
første Skitsebog. Til denne Skitse-
bog knytter sig en omuk Erindring.
En dejlig Solskinsdag indviede jeg
Bogen med at tegne et Parti af
Vejen der løber i Udkanten af
Hannerup, hvor der dengang laa
noGLE mindre Bondehuuse. Jeg
sad paa en Træstub, og var saa

fordybet i mit Arbejde, ad jeg
stake bemærkede, ad jeg blev iagt-
taget af en mig ubekendt Mand.
Da jeg opdagede ham, nikkede han
venligt til mig, og gav sig i Snak
med mig medens jeg fortoalte min
Tegning. Da han saa, ad det var
den første Tegning i en ny Skitsebog
og havde hørt mig fortælle om
hvoreledes jeg selv havde tjent Penge
til ad købe den for, bad han mig
laane sig Bogen, da han, til Erindring
om vort Møde, vilde skrive et
Digst i den. Han spurgte mig om
jeg kendte Lansen. "Flaget er vort,
det vi elsker og ærer" —. Det gjorde
jeg, for den blev dengang sunget
en Del. Det glædede ham øjensynligt,
ad jeg kendte Lansen, og han fortælle
mig saa, ad han havde skrevet
den. Med min Skitsebog paa
Skødet sad han en Tid i Tanker,
og skrev saa med min Blyant

følgende smukke Digst paa Bindet af Bogen.

- „ I Künsten ligger der en Magt,
- „ langt større end vi tror
- „ Thi Gud har selv i Sjælen lagt
- „ Sin Guddomsild, hvord høje Tragt
- „ I Hjertet inde bor.

∟

- „ I Hjertet — ja, det er det Sted,
- „ hvor Tusind Spriser omgaa
- „ Skal vortese frem til Herlighed!
- „ Saa dristig frem! thi Gud er med
- „ Hans Magt du stole paa! —

∟

- „ Min kære Dreng! hæv frit dit Blik
- „ Mod Hav og Skov og Sø
- „ Et helligt Kald en Künstner fik
- „ Saa mangt et mægtigt Vark forsik,
- „ Men Künsten kan ej dø!

∟

- „ Improvisent paa dette Blad
 - „ d 15/7 92.
- Thorvald Rasmussen.

Hvor staar dette Møde med den mig
i'kennde Digter levende i' min Grundning.
Vore Veje krydsedes aldrig i' Livet.

I Erslevs Forfatterleksikon staar det,
at han var Forfatter til en Del
Noveller, og var født 1832. Hans
var saaledes 60 Aar da han hin
Solstiksdag i Hammerup gav mig
12 aars Dreng Indvielsen til min
Livsgarning.

Med Interesse havde Bedstefar
Matthiesen fulgt min Virksomhed
i'ke mindst Maleriet af Odderen
og Tegningen med Digtet i' min
nye Skitsebog. Og en Dag siger han
„Hjalmar, der maa Kulörer til,
„jeg skal lave dig en Malerkasse
„som jeg larte det da jeg var i' Lære
„i Flensborg? Gaa nu op til
„Plaztermester Jensen og hent et par
„gode, store Pvineblarer.“ —

Jeg ilede afsted grundende

over hvad Forbindelse der vel
kunde være mellem Svineblærer
og en Malerkasse. I Porten
hos Plazter Jensen hængte under
Løftet et stort Bændt oppustede
Svineblærer. Han valgte et Par
gode, store Blærer til mig, og
jeg skyndte mig hjem. Bedste-
far tog saa sin Kniv, skar
Blærene op og i firkantede
Stykker, som han blødgjorde i
Vand. Disse Stykker blev lagte
ud paa Stenbordet i Værkstedet,
og paa hver af dem lagde han
en Klud Oliefarve, Hvidt, gult, Rødt
rødt o. s. v. Derpaa bandt han
hver enkelt sammen, saa de dan-
nede en lille Pose, og gennem
Sammenbindingen stak han et
Stykke af en tyk Gaasefjer ned
i selve Farven, men saaledes
at et Stykke af Fjeren paa c. 1/2
Tomme ragede op af Posen.

Fryktede man nu paa Færveposen,
gled Færven ind gennem den hule
Gaasefjer. Jeg var meget impone-
ret og begejstret da jeg saa den
lange Række af Færveposer som
omhyggeligt blev anbragte i en
Tom Cigar-kasse. Pensler fik jeg
ogsaa, og laaget fra en anden
Malerkasse der omhyggelig blev
indgnedet med Ferris Hjerte som
Palet. Det var en glad Dreng
der med sin første Malerkasse
løb op ad "Kammerherrens
Gang" Jørgen Gartner Petersens Have
til Vestervold, hvor jeg fra Ride-
banen malte mit første Forsøg
i Olie efter Naturen. Bedstefar
har næppe selv anet hvilken
gammel Tradition han i sin
hjemmelavede Malerkasse over-
leverede mig, — den stammer
helt tilbage til de ældste hollandske
Malere.

Hjørnet af Norgesgade og "Kammerherrens Gang" juli 1898.

(Fredericia museum)

Efterhaanden som jeg nærmede mig Konfirmationsalderen, slappedes Interessen for Skolen i mig, mit brændende Ønske var at blive fri, komme i Malerlære, derefter til København og blive uddannet paa Kunstacademiet. Sommeren 1894 gik jeg til Præs, og da Skoleaaret sluttede kom jeg ud af Skolen. Den 30 Sept: blev jeg konfirmeret i Sct: Michaelis Kirke af Biskop Göetoeke. Han var Sognepresten, men blev den Sommer udnævnt til Biskop i Ribe. Jeg nød saaledes den Ære at blive konfirmeret af en Biskop.

Ud min Konfirmation havde jeg mine fire Bedsteforældre med til Festen. Vi spiste i Fars og Mors Soveværelse, som i Dagens Anledning var ryddet, ved et stort kuestekoformet Bord arrangeret af Tapetourbrædder hvilende paa

Bukke. Der var festligt pyntet med Blomster fra Haverne og Bedstefar's store gamle Dannebrosflag paa Væggen. Ved Bordet var jeg ombragt mellem Far og Mor der havde deres respektive Forældre ved deres Side.

Hugo 12½ gammel havde i Dagens Anledning tilgivet mig et Digt, som han havde skrevet —

„ Naar Havet bruser og Bølgen er grum.

„ Og Stormen kranjer din Skude

„ og pisker de hvirvulende Bølger

„ da Lyser Haabet histude ^{til Skum.}

„ Din Snekke gynger i Livet frem

„ den kæmper mod Syndens Bølge

„ dog naar den engang til Lysets

„ med Glæde og Tro i Følge. Hjem

Kun Jaa Dage efter, kom jeg i
Malerlære hos Far. Det første
Arbejde, jeg blev sat til, var
at male Retiraderne i Borgst=
skolen ved St. Michaelis Kirke.
Der var en lang Række og
Dørene blev malet brune og
med grønne Jalousier. Havde
jeg haft fine Fornemmelser,
saa fik de unagtelig et Knæk
ved denne min Debut i
Malerfaget. I Begyndelsen
var jeg heller ikke videre stolt
naar jeg i Malertøjet kom
Frækkende med Frækvognen
fyldt med Malerbøtter, og mødte
en Flok Kammerater fra Latin=
skolen. Forholdene i de Aar
jeg var i Lære, var meget
vanskelige. Fagforeningsbevægelsen
var endnu i sin Barndom,
og Lønstridigheden og Strejker
he Tider vel ondartet fandt

jævnligt Arbejdstiden var fra
6 Morgens til 6 Aften, med en
halv Times Frokost og 1/2 Times
Middag. Naar jeg tænkes tilbage
til den Tid, undrer jeg over saa
uhøiligt meget der blev drukket
paa Arbejdspladserne. Brandevin
Snapsen var billig og kostede
kun 20 Øre for Flasken. En Bælg
kun 10 Øre. Men Tiderne var jo
dengang helt andre. Ved Efter-
aar og Vintertid gik jeg i Haand-
værkerforeningens tekniske Skole
og tegnedt Friaandstegning samt
geometrisk og Perspektivtegning.
Senere kom jeg op i Tægtklassen
til Skytte-tegning efter Gipsmodell,
og tilsidst i Malerskolen. I de
ordte to Afdelinger havde jeg
Fav til Lærer. Han havde mange
gode Egenskaber som Lærer
og var meget afholdt af Eleverne.
Undervisningen fandt sted hver

Aften fra 7½ - 9½. Naar jeg saa med Far kom hjem fra Skolen, ventede Mor os med en dejlig varm Kop Kakao og franskbrød med Smør, og saa havde jeg endelig efter en lang Arbejdsdag Tid til at ryge en Pipe Tobak og læse en god Bog eller se Billeder i illustrerede Værker hvilket var min Guldningbeskæftigelse. Hos Boghandler Røgnind var der et rigtholdigt Lejebibliotek hvor jeg laante Böger. - Min Ugeløn som Malerlærling fik jeg altid udbetalt om Lørdagen, og den omsatte jeg for det meste i Böger. Røgnind var mig en fornøftig og god Vejleder, han anbefalede mig at Læses Kunsthistorie i Julius Langes Bearbejdelse, og denne pragtfulde Bog der var fyldt med Illustrationer kostede dengang 20 Kr: indbundet.

Det var mange Penge, men Boghand-
leren foreslog mig at jeg fik en
Kontobog hvorpaa jeg hver Uge
kunde betale et Par Kr: som det
passede mig. Bogen fik jeg med
det samme. Paa denne Maade
erhvervede jeg mig „Dresdner Galleri“
i Paalstik, et udmærket Vark som
kostede 30 Kr, og flere andre gode
Kunstböser. Hvor jeg nød disse Af-
tenet, ved Hanzelampens Lys
over det gamle Dagligstuebord.
Efterhaanden sløjte jeg naturligvis
en god Del Skönlitteratur, men det
var selvfølgelig rent tilfældigt jeg
fik fat i, jeg trangte i de Aar
i høj Grad til en vejledende Haand.
I mit eget Hjem var kun en Bog
af Interesse, Pragtvarket „Italien“,
som Far i dyre Domme havde sub-
skriberet paa. Bedstefar Winther

blev mig imidlertid efterhaanden
en fornuftig Vejleder; fra sine
udmærkede Samling Böger sørgede
han for at give god Lektüre navnlig
i historisk Retning. Fra min Læ-
retid har jeg et Par ejendommelige Op-
levelser. Med en nyantaget Svend
blev jeg en Dag sendt ud for at hvide
nogle Løfter. Staaende paa en Stige
og holdende den store, tynge Span-
Limfarve, ser jeg til min Forstær-
kelse at Svenden taber en stor Klud
hvid Farve ned i det ene Gje. Til
min Rædsel ser jeg saa, at han
piller Gjet ud og omhyggelig gnider
det rent under sit Trøjearme.
Jeg anede ikke at Manden havde
Glasøje. En anden Gang og saa
ved Stigearbejde sammen med
en tyk Svend, hopper denne
pludselig paa ét Ben ned paa
Gulvet, - blotter sit Ben og viser
mig, at han har tabt sin Knae-

skal, - der som en Knast sad midt
nede paa Skinnebened. Han maa
have været ud for dette før, for
det lykkedes ham at faa den
lirket op og paa Plads.

Samme Aar jeg blev konfirmeret
hændte det sørgelige, at min Far=
mor blev ramt af en Hjerneblødning.
Efter et langt Sygeleje, kom hun
op, men Hukommelsen var borte.
Rank som et Lys og sirlig som
forhen bevagede hun sig stiltørdigt
omkring i Hus og Have, men
hun kendte ingen endtekte Bedste=
far eller os Børn. Far, hendes
ældste Søn og Yndling, „Mause“ som
hun altid kaldte ham, kendte hun
glimtvis. Det var gribende sørge=
ligt ikke mindst for Bedstefar den
store stærke Mand. Han sygnede
hen, og Bedstemors Død den 27 Mars
1895 kom derfor som en stor
Befrielse. I sin Skøjt's Gravsted

paa Sct. Michaelis Kirkegaard blev
hvin begravet. Fra hendes Død alde-
des Bedstefar, fik Gulsot og ikke
et Aar efter, den 24 Marts 1896,
fulgte han hende. Han var ved
sin Beridsthed til det sidste. Jeg
hüster tydeligt fra den Dag da
Provst Leithen havde beredt ham
til den lange Rejse, at han tog
Afsked med os. Far var hos ham
da han drog sit sidste Suk, og lik-
kede hans Gjine.

Og saa laa da Farfar i sin Kiste-
dom forhen Farmor — for sidste
Gang i den fine grønne Stue.
Vinduerne var blendede med Lag-
ner og i de gamle Plager af Heds-
sing med de kinesiske Porcellain's
belter brændte Lysene ved hans
Hoved. Hans Jordfærd var selv
efter Provinsforhold ret enestaaende
saa Provst Leithen kom ind paa
det i sin Tale over ham. Et mag-

ligt Følge fra Byen og ikke mindst
Landet var kommen for at vise ham
den sidste Ore. Med Vaabenbrødrenes
Fane over Graven, og til Regiments=
musikens Toner, sankedes han i
Slægten's Gravsted.

Det gamle Hjem blev opløst, Far
overtog Ejendommene, vi rykkede
ind af vort Kæde, alle Barndoms=
hjem og ind i de Gamles Lejlighed.
Aaret efter i Efteraaret 1897,
fulgte Far mig til København.

Fra Torgens Agterstuen saa
jeg min Barndomsby forsvinde
og yderst paa Molen see lysende
hvide Pionkter Mors, Hugo's
og Dines viftende Lommeværkbladet.

Et nyt Tidsafsnit af mit Liv
begyndte, — et lykkeligt var
afsluttet.

København d. 4 Nov 1945.

Noter til håndskriftet.

Ved afdøde maskinmester Edv. Nissen, Fredericia.

- Tallene er sidetal og linieangivelser (fraoven eller franeden) -

- 4¹¹ En af byens natvægttere, Madsen, som var offentlig "udråber".
- 6⁷ Grunden blev købt 1876 af bedstefaderen, som lod huset opføre "efter en af byrådet approberet plan". Arealet var 1100 kvadratalen og prisen 1 kr. pr. kvadratalen.
- 16¹ Assistens Kirkegård, indviet 5. august 1881.
- 16⁵ Fabrikant Bønnelyches have lå der, hvor museet nu har sin have. H.G. Bønnelyche forlod Fredericia efter 1864.
- 19¹² Udfor Sjællandsgade.
- 23⁸ Grundlæggeren af Loehrs Sæbefabrik 1860.
- 24² Johannes v. Euch, præst i Fredericia 1864-83. Sct. Knuds kirke fik sit tårn og en ny skole i Gothersgade (nedrevet 1905) under hans ledelse. 1884 blev v. Euch udnævnt til apostolisk præfekt. Død 17. marts 1922.
- 26¹⁰ Prinsessegade 63.
- 29⁶ 372 menige fra 6. juli slaget, 60 fra Kolding og 29 officerer.
- 32⁶ Ombygget 1945-46. Rich. Sørensens Bogtrykkeri.
- 43¹⁰ Rød farve, fremstillet af jerntveilte.
- 44⁶ I Prinsessegade. Nu dagbladets trykkeri.
- 59³ 1888.
- 64⁴ Nu "Den gamle Kro", Gothersgade 22.
- 69⁴ 1886.
- 76¹⁰ Gothersgade 17.

- 77⁹ Hjørnet af Danmarksgade-Prinsessegade. Nedrevet 1898. Nuværende teaterbygning.
- 87¹ Købmagergade nr. 25 og 27.
- 94₉ Aristolochia durior.
- 102⁴ Thyge Georg Carl Frederik de Thygeson, født 7. april 1806 i Kristianssand, søn af N.E. de Thygeson, og død 31. marts 1905 på Damgård. Begravet i Fredericia. Han var klitinspektør og medlem af landstinget til sin død.
1903, han var da 97 år gammel, væltede han med sin stemme salget af de dansk-vestindiske øer.
Han arvede efter sin far Matstrup og Våbenholm godser, men solgte disse og købte Damgård og Henneberg 1851.
de Thygeson var R., D.M., K² og K¹. 1846 blev han hofjægermester og 1869 kammerherre. Slægten uddøde med ham.
Da Napoleon blev ført til Sct. Helena 1815, d.v.s. da kammerherren var 9 år, lyder det lidt usandsynligt, at omskrevet samtale har fundet sted.
- 117₁ Ved en auktion 6. november 1894 blev stubmøllen solgt til nedbrydning.
- 118¹ Voldmøllen var opført 1750. Den blev nedskudt 1849 og 1864, men blev genopført. Brændte 1885 og 1910 og henlå som ruin til 1915, da "Dansk Købestævne" indtog dens plads.
- 118² Havnemøllen blev opført 1830. Brændte 1887 og 1926. Nu mortømølle.
- 121¹¹ 1894.
- 122₅ Kirken blev nedbrudt 1898, da den var meget forfalden. Den var oprindelig bygget i romansk stil, men tårnet og våbenhuset i syd var senere tilbygninger. Den regnedes blandt de yngre af de jyske granitkirker, se V.A. årbog 1915, pag. 211. Den nye kirke blev indviet 7. maj 1899, se V.A. årbog 1927, pag. 305.
- 125¹² Maleriet hænger nu i kæmnerkontoret i det ny rådhus.
- 125₁ Kammerherre Hans Chr. Riegels, født 7. februar 1793 på Als. Død 9. januar 1861.

Blev officer 1808. Afg. 1845. Ejer af Snoghøj 1839. Fra 1853 bestyrer af statens træplantning i de jydsk klitter. 1848 kommandant og civilguvernør på Als til 1858. 1848 blev han kammerherre.

- 126₇ Jørgen Mørch Secher. Rektor i Fredericia 1885-93. Han havde været lærer her fra 1878. Født 15. januar 1848. Død i København 11. november 1917. R.D. og D.M.
- 134⁵ Bloch & Andresen Dampvæveri. Grundlagt 1847.
- 137³ Gothersgade nr. 10.
- 139⁹ Cigarfabrikant Deleuran. Gothersgade 8.
- 150₁₀ "Kammerherrens Gang" var en smal sti fra Norgesgade til Vestervold i Sjællandsgades vestlige ende. Den passerede forbi den af kammerherre Lorenz i 1834 byggede villa "Bella Vista". Deraf navnet.